

Ing. Jaroslav LINHART, Ph.D., MBA

Možnosti Evropské unie při vojenském řešení krizové situace

Abstrakt

Předkládaná studie se zabývá problematikou činnosti Evropské unie v oblasti její bezpečnosti a obranné politiky. Popisuje její vývoj, vazby a limitující faktory. Současně popisuje jednotlivé nástroje, které Evropská unie využívá v rámci krizového managementu a možnosti jejich dalšího rozvoje v budoucnosti. Téma vyústilo z aktuálnosti dané problematiky a vzhledem k tomu, že rozvoj Evropské unie má vliv na náš každodenní život. Evropská unie nám přináší výhody i nevýhody a její budoucnost ovlivní náš občanský i profesní život. Snahou bylo poukázat na možnosti vývoje a základní překážky, které limitují proces integrace Evropské unie. Studie pojednává o problematice Společné bezpečnostní a obranné politiky, včetně nástrojů, které jsou Evropskou unií využívány v krizovém managementu. Jsou analyzovány historická východiska, limity rozvoje vojenských nástrojů, transatlantická vazba, včetně možnosti vývoje Evropské unie směrem k organizaci kolektivní obrany. V závěru je zhodnoceno postavení Evropské unie jako samostatného aktéra v oblasti bezpečnosti a současně i doporučení a možnosti rozvoje Společné bezpečnostní a obranné politiky. Cílem je zjistit, zda existuje dostatečný vojenský potenciál Unie pro řešení krizových situací, případně možnost a podmínky pro vytvoření společných ozbrojených sil Evropské unie. Autor se při zpracování studie opírá o zkušenosti získané při práci na různých místech a pozicích v rámci Ministerstva obrany České republiky, poznatky získané studiem dokumentů a poznatky získané jako člen národního zastoupení České republiky v Logistickém výboru NATO (LC – Logistics Committee).

Klíčová slova

Evropská unie, nástroje krizového managementu, Společná bezpečnostní a obranná politika, bezpečnost, obrana.

Summary

This study deals with the activities of the European Union's security and defense policy. It describes its development, links and limiting factors. At the same time describes the tools that the European Union uses in crisis management and the possibilities for their further development in the future. Topic resulted from the topicality of the issue and given that the European Union's development has an impact on our daily lives. The European Union gives us advantages and disadvantages, and its future will affect our civilian and professional life. The aim was to highlight the opportunities of development and the basic obstacles that limit the integration process of the European Union. The study deals with the issue of the Common Security and Defence Policy, including the tools that are used by the European Union in crisis management. They analyzed historical background, limits the development of military instruments, the transatlantic link, including the possibility of the development of the European Union towards the organization of collective defense. In conclusion, it evaluates the European Union's position as an independent player in the field of security and

also the recommendations and prospects of development of the Common Security and Defence Policy. The aim is to determine whether there is sufficient military capability of the EU to crisis situations, or the possibility of and conditions for the creation of joint armed forces of the European Union. The author in the study based on the experience gained while working in different places and positions within the Ministry of Defence of the Czech Republic, the knowledge gained by studying documents and knowledge gained as a member of the National Representation of the Czech Republic in NATO Logistics Committee (LC).

Keywords

The European Union, crisis management tools, Common Security and Defense Policy, security, defense.

ÚVOD

Člověk je neustále zásobován množstvím informací ze všech možných zdrojů a nezdědka postrádá v uspěchané době čas (někdy schopnosti) udělat si o řadě záležitostí ucelenou představu. Dnešní svět lze tedy charakterizovat jako velice dynamický s velkým množstvím globalizačních aspektů všech lidských oborů činnosti. Zjednodušeně řečeno, svět kolem nás se neustále a zásadně mění. V podstatě většinu budoucích změn a směrů vývoje lze predikovat i nyní, ačkoliv se mnohé z nich jeví ze dnešního pohledu jako nepravděpodobné. Skutečnou budoucnost však, naštěstí, nemůže znát nikdo.

Stále větší globalizace, dynamika a turbulence změn, to jsou hlavní aspekty, které mají rozhodující vliv nejen na přírodu, ale hlavně na všechny obory lidské činnosti, včetně ovlivňování chování jednotlivců i celé společnosti.

Pokusím se zúžit široké spektrum problémů, kterým bude muset svět v budoucnosti čelit, na velmocenskou problematiku. Konkrétněji, které mocnosti budou mít vzrůstající územní a politické nároky, včetně vzájemných vztahů mezi nimi. Například jakou roli bude v nastíněném celosvětovém dění hrát Evropská unie (EU). Po ukončení studené války nastalo období, ve kterém po více než dvacet let byla v podstatě jediná supervelmoc, a sice Spojené státy americké (USA). Nyní však stojí mezinárodní společenství zřejmě na rozcestí. Totéž může platit i pro roli Severoatlantické aliance (NATO).

Studie se zabývá místem a úlohou Evropské unie z pozice její možnosti ovlivnit výstavbu světových mocenských struktur. Dále budou řešeny vztahy Unie s jinými velmocemi a unijní vliv na světovou a regionální politiku. Při zpracování textu jsou respektovány zájmy Evropské unie, ať už z hlediska ekonomiky a kultury, tak z pohledu bezpečnosti.

„Nové století od Evropské unie vyžaduje širší záběr: globální výzvy mohou evropské národy a jejich státy zvládnout pouze společně. Dnešní vládnoucí kruhy nepřijímají tento názor vůbec snadno a veřejné mínění ve státech Evropské unie má s jeho pochopením ještě větší potíže.“¹

Ve studii je charakterizováno velké spektrum nástrojů, které Unie, z pozice základního představitele zemí v ní zastoupených, může uplatňovat v oblasti krizového managementu. Hlavním cílem je determinace vojenských nástrojů, se zaměřením na jejich potencionální využití v budoucnosti. *„Je zřejmé, že nároky na využívání civilních i vojenských schopností Evropské unie mimo evropský prostor porostou. Jednou z hlavních priorit Evropské unie je zajištění bezpečnosti občanů, jejíž vize a cíle jsou obsaženy ve Strategii vnitřní bezpečnosti Evropské unie.“²*

Na začátek je nutné definovat pojem „Evropa“. Pro potřeby této studie lze tento pojem charakterizovat jako oblast, která je specifikována kulturní, etnickou, náboženskou a historickou rozmanitostí. *„Vnitřní vývoj Evropské unie a její jednání navenek budou samozřejmě ovlivněny chováním velmocí a ostatních států, tendencemi ve světovém*

¹ SCHMIDT, Helmut. *Sebezáchova Evropy: perspektivy 21. století*. Praha: Paseka, 2003. ISBN 80-718-5561-8.

² *Bezpečnostní strategie České republiky*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí; vláda České republiky, 2011, ISBN 978-80-7441-005-5.

Dostupné z (například): <http://www.mocr.army.cz/images/Bilakniha/CSD/011.pdf>

Poznámka: tento dokument byl dále aktualizován, viz: *Bezpečnostní strategie České republiky*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí; vláda České republiky, 2015.

Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>

hospodářství, duchovními a náboženskými proudy ve světě. Ať už budou národy mimo Evropskou unii řešit nové světové problémy jakýmkoli způsobem, v každém případě to ovlivní chování Evropské unie. Evropská unie se však nebude moci omezit pouze na reagování, nýbrž bude muset přinejmenším stejnou měrou iniciativně a aktivně hájit své vlastní zájmy.“³

„Nikdy nelze dosáhnout „nulového rizika“, avšak Unie musí i přesto vytvořit bezpečné prostředí, ve kterém se budou lidé, žijící v Evropě cítit chráněni. Dále je třeba zavést nezbytné mechanismy, které zajistí zachování vysoké úrovně bezpečnosti, a to nejen na území Evropské unie, ale pokud možno i v případech, kdy její občané cestují do třetích zemí nebo se pohybují ve virtuálních prostředích, jako je internet.“⁴

Príspevek se bude snažit potvrdit nebo vyvrátit dvě hypotézy:

- **Hypotéza č. 1:** Řada prvků "vojenské infrastruktury" Unie dubluje obdobné prvky, vytvářené po linii Severoatlantické aliance.
- **Hypotéza č. 2:** Řešením řady komplikací v legislativní oblasti jednotlivých států by mohlo být využito synergického efektu obou organizací (kdy Aliance je v rozhodovacích procesech efektivnější a pružnější).

S uvedenými hypotézami souvisí základní výzkumné otázky, na něž studie bude odpovídat, a sice zda existuje dostatečný vojenský potenciál Evropské unie pro řešení krizových situací a jestli existuje možnost vytvoření společných ozbrojených sil Unie.

Z metodologického hlediska je zde využíván empiricko-analytický přístup, z něhož vyústí odpověď na výzkumné otázky, jejichž nalezení si text klade za cíl. Studie je rozdělena do tří hlavních částí. První část se věnuje východiskům Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (dále jen SZBP) Evropské unie a transatlantickému partnerství. Nástroje Evropské unie pro řešení krizových situací, včetně jejich použití jsou zpracovány v kapitole druhé. Poslední, třetí kapitola se věnuje možnostem rozvoje vojenských nástrojů Unie a je zpracována zejména na základě deduktivní metody.

Předmětem studie není zpracování podrobného popisu vojenských kapacit a civilních schopností jednotlivých členských států Evropské unie. Dále nebude zkoumán finanční rámec operací a misí Evropské unie a ani finanční příspěvky účastníků se států.

Při tvorbě textu bylo vycházeno z různorodých informačních zdrojů:

- strategické politicko-vojenské dokumenty Evropské unie, Severoatlantické aliance respektive České republiky (ČR);
- základní dokumenty, deklarace a prohlášení výše uvedených organizací a České republiky;
- veřejně dostupné zdroje a údaje o výdajích ve vazbě na obranu a realizované projekty;
- materiály a dokumenty autorů zabývajících se danou problematikou.

³ SCHMIDT, Helmut. *Sebezáchova Evropy: perspektivy 21. století*. Praha: Paseka, 2003. ISBN 80-718-5561-8.

⁴ *Strategie vnitřní bezpečnosti Evropské unie*. Lucemburk: Evropská unie; Úřad pro publikace Evropské unie, 2010. ISBN 978-92-824-2674-6. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/strategie-ve-forme-brozury-pdf.aspx>

Zpracovaná studie představuje východisko pro úvahy o budoucích možnostech a vývoji použití vojenských nástrojů Evropské unie při řešení krizových situací. Současně mohou text využít příslušníci rezortu Ministerstva obrany v procesu tvorby dlouhodobých koncepcí a plánů na strategické úrovni ve vazbě na orientaci spolupráce členských států Evropské unie v oblasti bezpečnosti a obrany. Lze ji využít i jako metodický návod k tvorbě prognostických materiálů v oblasti společné evropské obrany.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. BEZPEČNOSTNÍ A OBRANNÁ POLITIKA EVROPSKÉ UNIE

1.1 Chronologie vývoje a stěžení instituce evropské bezpečnostní architektury⁵

Již bezprostředně po ukončení 2. světové války se objevily snahy na vytvoření stabilního systému. Ve všech zemích se státní a politické dění vyvíjelo téměř výhradně na bázi vnitrostátních ústav a právních předpisů. V nich byla stanovena pravidla chování, která byla závazná nejen pro obyvatelstvo, popřípadě politické strany, ale musel se jimi řídit i samotný stát a jeho orgány.

Ucelený přehled snahy evropských států o sjednocení je charakterizován kompilací úsilí států a národů v poválečném prostoru. Souběžně tak existovala nebo existuje celá plejáda institucí, mnohdy však bez vzájemných vazeb a propojení. Příkladem může být Západoevropská unie (Western European Union, ZEU, WEU),⁶ Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Cooperation and Development, OECD),⁷ Rada Evropy (Council of Europe, CoE),⁸ Evropská společenství,⁹ Severoatlantická aliance (North Atlantic Treaty Organisation, NATO)¹⁰ a další.

Poselstvím do budoucna je, že bez prvotního stanovení konkrétních cílů jednotlivých organizací, nelze budovat a rozvíjet logickou a navzájem navazující strukturu evropských institucí. Jednou z prvních poválečných evropských organizací byla Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (Organisation for European Economic Co-operation, OEEC).¹¹ Byla založená z podnětu Spojených států amerických v roce 1948. Jejím duchovním otcem byl tehdejší ministr zahraničí Spojených států amerických George Marshall,¹² který již v roce 1947 apeloval na evropské země, aby problematiku své hospodářské obnovy řešily cestou

---

⁵ BORCHERT, Heiko. Strengthening Europe's Security Architecture: Where Do We Stand? Where Should We Go? In: *Europe's New Security Challenges* (GÄRTNER, Heinz; HYDE-PRICE, Adrian; REITER, Erich eds.). Lynne Rienner Publishers, Inc. 2001. [online]. [cit. 2015-07-11].

Dostupné z: http://www.atlanticcommunity.org/Europe's_Security_Architecture.pdf

⁶ Platforma zanikla roku 2011. *Western European Union*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.weu.int/>

⁷ Do roku 1961 se jednalo o Organizaci pro evropskou hospodářskou spolupráci.

Organisation for European Economic Co-operation. *Organisation for Economic Co-operation and Development*. [online]. [cit. 2015-07-17].

Dostupné z: <http://www.oecd.org/general/organisationforeuropeaneconomicco-operation.htm>

⁸ *Council of Europe*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.coe.int/en/web/portal/home>

⁹ Tento pojem je obecně používán pro etapu mezi lety 1965/1967 až 2007/2009.

European Union. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://europa.eu/index_en.htm

¹⁰ *North Atlantic Treaty Organization*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://www.nato.int/A_Short_History_of_North_Atlantic_Treaty_Organization_North_Atlantic_Treaty_Organization. [online]. [cit. 2015-07-17]. Dostupné z: <http://www.nato.int/history/index.html>

¹¹ The Archives of the Organisation for European Economic Cooperation (OEEC) Are Now Available in Digital Format. *European University Institute*. 27. II. 2014. [online]. [cit. 2015-07-11].

Dostupné z: <http://www.eui.eu/Research/HistoricalArchivesOfEU/News/2014/0227ArchivesOEECAvailableindigitalformat.aspx>

¹² George C. Marshall – Biographical. *Nobel Prize*. [online]. [cit. 2015-07-11].

Dostupné z: http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/1953/marshall-bio.html

společného postupu. Toto úsilí bylo podporováno Spojenými státy a je známo pod názvem „Marshallův plán“ (European Recovery Program, ERP).¹³

Ilustrace: Plakáty, apelující na jednotu zemí, zapojených do Marshallova plánu.¹⁴

Přistoupením Spolkové republiky Německo a Itálie k uskupení, zvanému Bruselský pakt (Bruselská úmluva, Treaty of Brussels)¹⁵, tvořenému v té době Belgií, Francií, Lucemburskem, Nizozemskem a Spojeným královstvím, byla v roce 1954 založena Západoevropská unie.¹⁶ Následně se k uskupení připojilo i Španělsko, Řecko, a Portugalsko. Tím se stal rok 1954 mezníkem, neboť v něm Západoevropská unie nastínila začátek rozvoje bezpečnostní a obranné politiky v Evropě.¹⁷ Úloha Západoevropské unie však v průběhu času neposilovala a většina jejích pravomocí se postupně přenesla na nové instituce, např. Rada Evropy, Severoatlantická aliance a Evropská unie. Organizace jako taková zanikla roku 2011.

¹³ Marshall Plan, 1948. *US. Department of State*. [online]. [cit. 2015-07-11].

Dostupné z: <https://history.state.gov/milestones/1945-1952/marshall-plan>

¹⁴ European Recovery Program 1947. *Elevio Beta*. [online]. [cit. 2015-07-17].

Dostupné z: [http://www.elevio.de/geschichte/der-ost-west-konflikt-\(kalter-krieg\)/marshall-plan-\(juni-1947\)-176-7/](http://www.elevio.de/geschichte/der-ost-west-konflikt-(kalter-krieg)/marshall-plan-(juni-1947)-176-7/)

¹⁵ 'The Brussels Treaty': Treaty of Economic, Social and Cultural Collaboration and Collective Self-Defence. *North Atlantic Treaty Organization*. [online]. [cit. 2015-07-17].

Dostupné z: http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17072.htm

¹⁶ History of Western European Union. *Western European Union*. [online]. [cit. 2015-07-11].

Dostupné z: <http://www.weu.int/History.htm>

¹⁷ About CSDP – The Western European Union. *European Union. External Action*. [online]. [cit. 2015-07-11].

Dostupné z: http://www.eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/weu/index_en.htm

Ilustrace: Západoevropská unie na vrcholu své existence, rok 2007.¹⁸

Rada Evropy vznikla 5. května 1949 jako politická organizace. V jejím statutu není žádný náznak ambicí o federalizaci nebo budování unie. Nepředpokládá se ani přenesení či slučování národní svrchovanosti členských zemí. V uvedené organizaci se všechny rozhodující problémy řeší podle zásady jednomyslnosti a konsensu. V praxi to znamená, že každá členská země má právo veta. Na základě uvedených skutečností je činnost Rady Evropy zaměřena na „soft“ rovinu¹⁹ mezistátní spolupráce.²⁰

Dalším prvkem je Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, která byla založena v roce 1994. Vznikla jako pokračovatel Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE).²¹ Organizace se řídí zásadami a cíli stanovenými v Helsinském závěrečném

¹⁸ History of WEU. *Movie Top. Free.* [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://moiopreki.hol.es/history/history-of-weu.html>

¹⁹ History, Role, and Activities of the Council of Europe: Facts, Figures and Information Sources. *Hauser Global Law School Program, New York University School of Law.* [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://www.nyulawglobal.org/globalex/Council_of_Europe.htm

²⁰ Rada Evropy je mezivládní organizace sdružující v současné době 47 zemí. Členství je otevřené všem evropským zemím, které akceptují a zaručují právní stát a základní lidská práva a svobodu pro své občany. Československo vstoupilo do Rady Evropy roku 1991. Rada Evropy má od roku svého založení 1949 sídlo ve Štrasburku.

²¹ Konference byla tvořena systémem mezinárodních jednání a smluv, které měly za cíl zajistit mír a prohloubit spolupráci mezi evropskými státy. První ze série jednání byla přípravná konference v Helsinkách v roce 1972. Celý systém pořádaných konferencí znamenal posílení stability v Evropě. Vliv Konference zasáhl i do vnitropolitické situace zúčastněných států. V Československé socialistické republice například vznikla pod vlivem činnosti Konference, respektive závazků signatářů, iniciativa Charta 77. Helsinský proces a Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě. *Studená válka.* [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://studena.valka.cz/helsinsky_proces_a_kbse.htm

aktu z roku 1975²² a Pařížskou chartou z roku 1990²³. K nejdůležitějším zásadám se řadí podpora opatření ke zvyšování důvěry mezi státy nebo vytvoření tzv. „bezpečnostní sítě“ pro mírová řešení sporů.

Novou éru ke sjednocení států Evropy započalo vytvoření Evropské unie (navazující na proces, zahájený v 50. letech). Jako zakládající akt je považována Maastrichtská smlouva,²⁴ která byla podepsána 7. února 1992. Její ratifikaci však provázely problémy a v platnost vstoupila až 1. listopadu 1993.²⁵ Ve smlouvě je konstatováno, že se jedná o novou etapu tvorby stále užších svazků mezi národy Evropy. Spočívá v tom, že se jednotlivé členské země vzdaly části své národní svrchovanosti ve prospěch Unie a současně předaly Unii (jako nadstátu) určité pravomoce, které jsou na členských státech nezávislé. To umožnilo, že Evropská unie může formou vydávání vlastních nezávislých aktů vykonávat určité činnosti, protože tyto akty mají v jednotlivých členských zemích stejný účinek jako jejich zákony.

Maastrichtská smlouva je tedy startovní čarou na dráze sjednocení a budování evropského politického, hospodářského a právního systému.

Následující kroky tohoto procesu jsou Amsterodamská a Niceská smlouva.²⁶ Ty vešly v platnost 1. května 1999 a 1. února 2003. Navazující reformy smluv následně umožnily vytvořit schopnost účinně jednat při rozšiřování z 15 na 28 členů. Uvedené smlouvy jsou tak základem vnitřní institucionální reformy Unie.

Evropská unie přijala v prosinci 2003 Evropskou bezpečnostní strategii²⁷, která řeší vnější rozměr bezpečnosti Evropy a následně byl uvedený dokument dokončen přijetím Strategie vnitřní bezpečnosti Evropské unie²⁸ v únoru 2010.

SZBP²⁹ zarámovaná výše uvedenou Maastrichtskou smlouvou ve II. pilíři, pokrývala klasickou diplomacii, vojenskou spolupráci a krizový management. V průběhu času se ukázalo, že ustanovení, která byla v rámci II. pilíře přijata, byla značným pokrokem proti předcházejícímu stavu, ale ne zcela vyhovovala realitě v mezinárodním dění. K nápravě nedostatků dosavadní úpravy a zkvalitnění právního rámce SZBP využila Evropská unie

---

²² Conference on Security and Co-Operation In Europe Final Act. *Organization for Security and Cooperation in Europe*. Helsinky 1975 [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <https://www.osce.org/mc/39501?download=true>

²³ Charter of Paris for a New Europe. *Organization for Security and Cooperation in Europe*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.osce.org/node/39516>

²⁴ Smlouvy Evropské unie. *Evropská unie*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/index_cs.htm

²⁵ Problémy byly způsobeny tím, že dánské obyvatelstvo vyslovilo souhlas se Smlouvou až ve druhém kole referenda a v Německu byla podána ústavní žaloba na neústavnost souhlasu parlamentu se Smlouvou.

²⁶ Smlouvy Evropské unie. *Evropská unie*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://europa.eu/eu-law/decision-making/treaties/index_cs.htm

²⁷ *Evropská bezpečnostní strategie: Bezpečná Evropa v lepším světě*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2009. ISBN 978-92-824-2416-2. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/QC7809568CSC.pdf

²⁸ *Strategie vnitřní bezpečnosti Evropské unie*. Lucemburk: Evropská unie; Úřad pro publikace Evropské unie, 2010. ISBN 978-92-824-2674-6. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/strategie-ve-forme-brozury-pdf.aspx>

²⁹ Institucionální zajištění Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky*. 7. I. 2011. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_evrope/vnejsi_vztahy_eu/spolecna_zahranicni_a_bezpecnostni/institucionalni_zajisteni_szbp.html

mezivládní konferenci členských států v roce 1999 v Amsterdamu.³⁰ Do Amsterodamské smlouvy byly začleněny také tzv. Petersberské úkoly,³¹ jež byly poprvé formulovány v červnu 1992 na zasedání Rady Západoevropské unie v Německu. Petersberské úkoly byly definovány jako humanitární a záchranné mise, mise k udržení míru a mise bojových jednotek k řešení krize, včetně nastolování míru.³²

„SZBP má své výsadní postavení v rozhodovacích procesech Evropské unie, a to zejména omezením role Evropské komise a Evropského parlamentu. Tato politika je pochopitelně také vyjmuta z jurisdikce Evropského soudního dvora. Další zvláštností je také omezená vázanost jednotlivých členských států Evropské unie vydanými dokumenty či normami, resp. možnost se akcí a činnostmi realizovaných v rámci SZBP za určitých podmínek neúčastnit. Odpověď proč tomu tak je, je poměrně jednoduchá – zahraniční a bezpečnostní politika jsou natolik svébytné a specifické, že členské státy trvají na ponechání suverenity v rozhodování nad touto oblastí ve svých rukou.“³³

„Další důvody, které způsobují určitou nejednotnost v rámci SZBP, jsou rozdílné postoje států k militarizaci Evropské unie, neochota některých států k tvorbě paralelní struktury k NATO, upřednostňování bilaterálních vztahů v rámci zahraniční politiky a především rozdílné postoje členských států ke konkrétním zahraničně-politickým problémům (Kosovo či Irák).“³⁴

Rozvoj SZBP na konci minulého století tak neměl ze stran národních vlád členských zemí dostatečnou podporu a současně se projevovaly i důsledky snižování národních rozpočtů na obranu. Přesto na samém konci minulého století došlo k obrátu.

Prvním podnětem byly zkušenosti s řešením válečného konfliktu na území bývalé Jugoslávie.³⁵ Unie si uvědomila, že její diplomatické kroky neměly žádný faktický výsledek, protože nedisponovala žádnými nástroji, jež by umožnily tyto aktivity podpořit a prosadit. Evropská unie tak při snaze vyřešení tohoto konfliktu zůstala závislá na aktivní účasti jiných organizací a subjektů, především Severoatlantické aliance a Organizace spojených národů.³⁶ Tato situace se stala silným impulzem k úvahám o možnostech rozvoje obranného potenciálu Evropské unie.

Druhým podnětem pro rozvoj SZBP byl významný obrat ve stanoviscích Francie a Spojeného království, které do té doby zastávaly k některým otázkám SZBP rezervované

³⁰ "The Amsterdam CFSP Components: A Lowest Common Denominator Agreement?". *Archive of European Integration*. 1999. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://aei.pitt.edu/2215/>

³¹ About CSDP – The Petersberg Tasks. *European Union: External Action*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/petersberg/index_en.htm

³² *Amsterodamská smlouva o změně Smlouvy o Evropské unii, smluv o založení Evropských společenství a některých dotčených aktů: Amsterodamská smlouva*. Částka 340, řada "C". Úřední věstník Evropských společenství. 1997 Hlava V, čl. 17/ex-čl. J. 7, odst. 2.

³³ LACINA, Lubor, OSTŘÍŽEK, Jan a kol. *Učebnice evropské integrace*. Vyd. 3. Brno: Barrister & Principal, 2011. 468 s. ISBN 978-80-87474-31-0.

³⁴ LACINA, Lubor, OSTŘÍŽEK, Jan a kol. *Učebnice evropské integrace*. Vyd. 3. Brno: Barrister & Principal, 2011. 468 s. ISBN 978-80-87474-31-0.

³⁵ WHITMAN, Richard, G.; WOLFF, Stefan. *The European Union as a Global Conflict Manager*. London; New York: Routledge 2012. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/224469/evidence-stefan-wolff-rodt-bosnia-and-herzegovina-and-macedonia.pdf

³⁶ United Nations Protection Force. *United Nations*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/past/unprof_b.htm

postoje. Tento obrat byl zapříčiněn i zkušenostmi z války v Perském zálivu, kdy se potvrdilo, že Unie není vůbec schopna nezávislého postupu bez svého spojence – Severoatlantické aliance³⁷ a především Spojených států amerických.³⁸

Projednání dalších postojů členských států, Francie a Spojeného království, proběhlo v prosinci 1998 ve francouzském Saint-Malo. Dvoustranná dohoda ze Saint-Malo³⁹ konstatovala, že by si Unie v oblasti bezpečnostní a obranné politiky měla vytvořit autonomní akční kapacity, které se opírají o věrohodnou vojenskou sílu, což následně vedlo k definování Evropské bezpečnostní a obranné politiky (dále jen EBOP, European Security and Defense Policy, ESDP)⁴⁰ a přijetí Evropského základního cíle (dále jen High-Level Group, HLG)⁴¹. Deklarace obsahovala výzvu k vytvoření společné evropské obrany, včetně odpovídajícího operačního a vojenského zázemí. Cílem mělo být shromáždění dostatečných kapacit pro vedení vojenských operací. Tuto deklaraci následně potvrdily ostatní členské státy na summitu Evropské rady ve Vídni 12. prosince 1998.⁴²

V červnu 1999 byly následně na summitu Evropské rady v Kolíně nad Rýnem⁴³ rozpracovány otázky týkající se rozvoje společné obrany. Ve zprávě předsednictva byl poprvé v rámci SZBP představen nový termín EBOP a byly stanoveny mechanismy koordinovaného postupu v případě krize a ustanovení týkající se vytvoření evropských vojenských kapacit. Součástí textu bylo rozčlenění alternativ možných operací na operace vedené se souhlasem a podporou Severoatlantické aliance a operace bez této podpory, kde budou použity mnohonárodnostní síly a prostředky poskytnuté členskými státy Evropské unie.

1.2 Vazby Evropské unie a Severoatlantické aliance

Vytvoření EBOP anebo, současný pojem zavedený Lisabonskou smlouvou, Společná bezpečnostní a obranná politika (dále jen SBOP), dnes vyvolává legitimní otázku, zda partnerství mezi Spojenými státy americkými a Evropou není ve své podstatě již překonané a tudíž zbytečné. V návaznosti na tuto otázku je nutné položit si ještě jednu další. A to takovou, v níž je nutno odpovědět si, zda je Evropská unie schopna zajistit a prosadit svoji bezpečnost samostatně.

---

³⁷ DAALDER, Ivo. H. *Decision to Intervene: How the War in Bosnia Ended*. Brookings University. 1998. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.brookings.edu/research/articles/1998/12/balkans-daalder>

³⁸ ZUNES, Stephen. The US War on Yugoslavia: Ten Years Later. *The World Post*. 7. VI. 2009. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.com/stephen-zunes/the-us-war-on-yugoslavia_b_211172.html

³⁹ Franco-British Summit Joint Declaration on European Defense; Saint-Malo, 4 December 1998. *Atlantic Community*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.atlanticcommunity.org/Saint-Malo%20Declaration%20Text.html>

⁴⁰ ZÁVĚŠICKÝ, Jan. ESDP a deficit vojenských kapacit evropských spojenců. *Global Politics*, 16. III. 2004. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.globalpolitics.cz/clanky/esdp>

⁴¹ VAŇKOVÁ, Kateřina. Jaké jsou hlavní cíle Evropské unie? *mezinarodni-organizace.wz*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.mezinarodni-organizace.wz.cz/eu/hlavni-cile-eu/hlavni-cile-eu.html>

⁴² *Evropská rada: padesát let evropských summitů*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2012, 23 s. ISBN 978-92-824-3481-9. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/workarea/downloadasset.aspx?id=1087>.

⁴³ *Evropská rada: padesát let evropských summitů*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2012, 23 s. ISBN 978-92-824-3481-9. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/workarea/downloadasset.aspx?id=1087>.

Lze oprávněně předpokládat, že odpověď je předem známa všem, kteří nezavírají oči před realitou a vnímají bezpečnost světa ve vazbě na dnešní hrozby jako navzájem se prolínající a ovlivňující celek.

„Realistický přístup tradičně považuje za relevantního aktéra mezinárodních vztahů (národní) stát. A Evropská unie v současné době státem bezesporu není, naopak její členské jednotky, tedy evropské státy, ve sféře bezpečnosti a obrany dosud vystupovaly a vystupují jako samostatní aktéři. Ačkoli možnost, že dojde ke vzniku evropské federace jako státního celku, je zřejmě nízká, posílení Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (respektive bezpečnostní a obranné politiky) se výhledově zdá jako natolik reálná možnost, že ospravedlňuje modelové využití Evropy jako jednoho aktéra. Evropa, která vykazuje srovnatelný souhrnný hrubý národní důchod jako USA a má zjevné ambice promítnout tento ekonomický potenciál do vojenské sféry, by se nepochybně stala jedním z rozhodujících globálních aktérů. Evropa jako sjednocený aktér mezinárodních vztahů by nepochybně disponovala kapacitami, na jejichž základě je možné uvažovat o ní jako o velmoci stejného nebo alespoň blízkého řádu, jako jsou USA.

Struktury Severoatlantické aliance lze považovat za součást „Evropy“, avšak ani NATO nebylo organizací s globální působností; vojenské akce mimo teritorium vymezené články 5 a 6 Washingtonské smlouvy oficiálně akceptovala až strategická koncepce přijatá v roce 1999.

Problém současné nerovnováhy v transatlantických vztazích tkví spíše ve složitosti institucionálního uspořádání Evropy, za jejíž součást ve sféře bezpečnosti a obrany je nutné považovat Evropskou unii, tak i NATO.

Platí, že USA mají větší možnost volby své bezpečnostní politiky při zachování unikátního postavení, zatímco počet možností vedoucích k zásadnímu posílení postavení Evropy je relativně omezen. Kromě toho si lze představit i takové modely, které spějí k podstatnému oslabení, či dokonce zmizení Evropy jako jednotného aktéra.“⁴⁴

Na základě uvedených skutečností se tato část závěrečné textu zaměří na SBOP z pohledu jejího vlivu na transatlantické vztahy. Rozebere základní postoje klíčových aktérů jejího vývoje a ve své druhé části je porovná s postoji Spojených států amerických.“

1.2.1 Postoje členských zemí

Evropské unie má se Spojenými státy americkými vybudovány velmi pevné vztahy, které jsou umocněny vzájemnou ekonomickou spoluprací. Tato euroatlantická spolupráce je zásadním geopolitickým faktorem, který do značné míry definuje mezinárodněpolitické uspořádání světa. Úvahy o přenesení zájmu Spojených států amerických z evropského regionu do jiných částí světa jsou v poslední době velmi často zmiňovány. Jakýkoli posun těžiště zájmu Spojených států amerických mimo Evropu však nepřináší efekt úplného ukončení a přerušování transatlantické spolupráce.

Vztahy Evropská unie a Spojených států amerických se zkomplikovaly zejména v době prezidentského mandátu George Bushe mladšího v době vojenského konfliktu v Iráku, kdy ukázkou nejednotnosti Evropská unie byly rozdílné postoje členských zemí k americkému rozhodnutí svrhnout režim Saddáma Husajna. Tyto vztahy současně vyplývaly i z Bushova

⁴⁴ KARÁSEK, Tomáš. *Budoucnost transatlantických bezpečnostních vztahů: Čtyři scénáře*. Mezinárodní vztahy. 2004, 2.

postoje k mezinárodní politice, kdy nehledal shodu a podporu, ale vystupoval z pozice supervelmoci s jednoznačnou možností definovat směr a požadavky, které vyhovují zejména Spojeným státům americkým.

Jedním z dalších faktorů vytvářejících charakter transatlantické spolupráce je přístup dvou velkých členských států Evropské unie a jejich přístup k SBOP, resp. charakteru evropské obrany. Jedná se o přístup ekonomicky a vojensky silných zemí – Francie a Spojeného království.

Francouzský postoj⁴⁵ je směřován na samostatnost Evropské unie a je jednoduše řečeno „evropský“. Francie vychází z velmi pragmatického předpokladu, že Evropská unie a Spojené státy americké mohou mít do budoucna rozdílné zájmy v mezinárodních vztazích. Proto je žádoucí, aby Unie jako nově se formující globální aktér disponovala vlastní a jednotnou zahraniční politikou, v případě potřeby podpořené nezbytnými vojenskými nástroji. Francie navíc předpokládá, že společná obranná politika je oproti Severoatlantické alianci přizpůsobivější vůči současnému mezinárodnímu prostředí tím, že je schopna využívat širokou škálu nástrojů pro řešení krizí, a to od humanitárních akcí po operace na vynucení míru, včetně asistenčních misí až k hospodářským či diplomatickým nástrojům.

Rubem francouzských postojů je mnohdy až přílišný důraz na exkluzivitu jak určité skupiny států uvnitř Evropské unie, tak společné obranné politiky vůči evropským státům mimo Unii. SBOP se tak dílčím způsobem stává prostředkem francouzských mocenských ambicí.

Naproti tomu stojí britský postoj, běžně označovaný za „atlantistický“ (Atalanticism).⁴⁶ Britové již od konce 2. světové války svoji obrannou politiku primárně orientovali na spolupráci se Spojenými státy americkými ve snaze nevytvářet si příliš silnou vazbu a tím i závislost na nestabilní Evropě, ke které koneckonců svým dílem také přispěli. Od samého počátku tak Britové zdůrazňovali strategickou úlohu Aliance, kterou by evropský projekt neměl ohrozit. Jejich koncepce je tak orientována stále na spolupráci se Severoatlantickou aliancí, včetně podpory návrhu Spojených států amerických, který předpokládal zvážení možnosti primárního nasazení Severoatlantické aliance k účasti na krizové operaci.

Dále lze sledovat v oblasti bezpečnostní politiky evropského regionu i třetího silného hráče a tím je Německo. Politická podpora k projektu SBOP je v Německu široká, zejména proto, že v realizaci společné obranné politiky spatřuje naplnění ambicí vlastní zahraniční politiky.⁴⁷ Německý přístup je do značné míry kombinací a syntézou obou předcházejících přístupů, ale v zásadě se nejedná o žádné alternativní řešení. Německo podporuje, po boku Francie, budování autonomních evropských sil, k čemuž přispívá i růst protiamerických nálad v zemi od roku 2002. Na druhé straně je ale Německo silným zastáncem multilateralismu.⁴⁸

⁴⁵ France's role in the North Atlantic Treaty Organization (NATO). *French Ministry of Foreign Affairs and International Development*. 2014. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/defence-security/french-defence/france-and-nato/>

⁴⁶ GRÆGER, Nina; HAUGEVIK, Kristin, M. The Revival of Atlanticism in NATO? *Norwegian Institute of International Affairs*. 2009. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?id=109732&lng=en>

⁴⁷ Diferencovaný proces tvorby německé zahraniční politiky. *Ministerstvo zahraničních věcí*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/file/676287/Projekt_SRNzahrancni_politika.pdf

⁴⁸ BT-Drucksache 16/2997, Antrag der Fraktionen CDU/CSU und SPD. EU-Beitritt Bulgariens und Rumäniens zum Erfolg führen. *Bundestag*. 18. X. 2006. [online]. [cit. 2015-07-11].

Determinujícím faktorem na německé straně je určitá neschopnost naplnit své závazky ve vyčlenění operabilních sil pro struktury Evropské unie i Severoatlantické aliance. Tento nedostatek přesto nelimituje německé politiky v jejich cestě za posílením Německa na mezinárodní, evropské i světové scéně, což deklarují zejména svými posledními vystoupeními ve věci řešení krize na Ukrajině.

Rozvoj oblasti SBOP je poměrně mladý a jeho důležitým prvkem jsou Petersberské mise.⁴⁹ Oproti francouzskému postoji umožňují do evropského projektu bezpečnosti a obrany včlenit kromě všech členských států Evropské unie i státy mimo Unii. Motivem pro začlenění a spolupráci všech zemí Evropy respektive Evropské unie v oblasti SBOP je i kontrola nad jejím dalším vývojem a eliminace nežádoucích snah a tendencí, které by mohly narušit transatlantickou vazbu.

Úzká spolupráce mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými dává do budoucna záruku, že společné lidské hodnoty jako je demokracie a ochrana lidských práv a svobod nebudou ohroženy změnou nadcházející globální mocenské rovnováhy. V této souvislosti se samozřejmě nejedná pouze o mocenské nebo bezpečnostní faktory. Představa, že nové světové velmoci plně akceptují systém hodnot, který je sdílen v euroatlantické oblasti, je velmi idealistická. V situaci, kdy lze předvídat např. mocenský vzestup Čínské lidové republiky a Indie, popř. jiné země mimo euroatlantický prostor, jeví se jakákoli politika, která předpokládá oslabování euroatlantického partnerství, jako nepřiměřená a absurdní.

„Evropským poselstvím proto musí být svoboda, demokracie, právní stát a solidarita. Stručně řečeno – naše evropské hodnoty.

Svět potřebuje Evropu, která je schopná vysílat vojenské mise napomáhající stabilizovat situace v krizových oblastech. Je zapotřebí zahájit komplexní přezkum evropských možností a zahájit skutečně kolektivní plánování obranné politiky. Ano, potřebujeme posílit naši SZBP a společný přístup k záležitostem obrany, protože společně máme sílu i prostředky změnit svět ve spravedlivější místo, jehož základy spočívají v právním řádu a dodržování lidských práv.“⁵⁰

Jedním z hlavních zájmů Evropské unie je posilování transatlantické spolupráce, která umocní postavení euroatlantického prostoru v mezinárodním systému. Současný stav, kdy existuje dohoda o využívání kapacit Severoatlantické aliance při operacích Evropské unie, do značné míry nahrazuje neschopnost Unie řešit některé otázky SZBP vojenskými nástroji samostatnou cestou. Tuto neschopnost, nebo lépe řečeno problémy, může řešit pouze obnovený důraz na transatlantické partnerství, institucionalizované prostřednictvím Severoatlantické aliance, posílení schopností Unie v oblasti obrany a jasné rozdělení

Dostupné na: <http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/16/029/1602997.pdf>

⁴⁹ Nové vojensko-politické orgány Unie. *Europem.cz*, 7. I. 2002. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.europeum.org/cz/integrace/33-integrace--11/803-nove-vojensko-politicke-organy-unie-zvysi-efektivitu-druheho-pilire>

⁵⁰ BARROSO. Manuel, Durao. Projev o stavu Unie 2012, Plenární zasedání Evropského parlamentu. Štrasburk, 12. IX. 2012, SPEECH/12/596. [online]. [cit. 2015-07-11].

Dostupné z: http://www.europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-596_cs.htm

bezpečnostních úloh mezi Severoatlantickou aliancí a Unií. Cílem Evropské unie je, aby se její SBOP co nejlépe doplňovala se Severoatlantickou aliancí.

1.2.2 Postoj Spojených států amerických

Projekt SBOP není realizován jako výsledek mocenských ambicí některých členských států Evropské unie nebo zájmů Spojených států amerických, ale jedná se o projekt reagující na bezpečnostní prostředí evropského kontinentu po rozpadu bipolárního světa a konec studené války. Nastala éra hrozeb označovaných jako hrozby asymetrické, hrozby vedené nestátními aktéry, éra řešení příčin nedostatečné bezpečnosti a snahy vytváření koncepce globální bezpečnosti.

V souvislosti s těmito proměnami se transformovalo i chápání bezpečnosti a bezpečnostní politiky, které jsou nyní mnohem více než dříve, komplexními pojmy zahrnujícími širokou škálu vojenských i nevojenských nástrojů. Tato skutečnost zásadním způsobem ovlivňuje bezpečnostní a obranné politiky evropských států a přispívá k legitimizaci existence SBOP.

Z dlouhodobého hlediska a perspektiv vývoje v Evropě vedou tyto úvahy k možnému zpochybnění až dosud neotřesitelného postavení Severoatlantické aliance, resp. Spojených států amerických coby výhradního arbitra řešení bezpečnostních problémů světa.

Se stejně intenzivní odezvou se proměny bezpečnostního prostředí setkaly i za Atlantikem v podobě adaptace a racionalizace bezpečnostní politiky Spojených států amerických, přičemž samotná definice hrozeb je v Evropě i ve Spojených státech amerických podobná a to zejména z důvodů jejich obdobného vnímání z hlediska globálního charakteru.

Je nutné si uvědomit, že Spojené státy americké neztratí v euroregionu svůj dosavadní vliv posílením SBOP, ať je již vyjádřen skrze Severoatlantickou alianci či mimo něj, neboť vliv Spojených států amerických v Evropě je mnohem širší. Vzájemné vazby a vztahy se utvářejí na multilaterální i bilaterální úrovni v oblastech ekonomiky, politiky, kultury a dalších oblastech. Dalším argumentem pro tvrzení, že si Spojené státy chtějí v Evropě zachovat a udržet svůj vliv, je i jejich otevřená deklarace tohoto úsilí v Národní bezpečnostní strategii (National Security Strategy, NSS) Spojených států amerických, v níž se uvádí: *“Můžeme demonstrovat schopnosti a odvahu věnovat se více dokonalému spojení, a tím obnovovat americké vedení na světě.”*⁵¹

I při předpokladu případného osamostatnění Evropské unie, v dlouhodobém horizontu, jako nezávislého bezpečnostního aktéra a supervelmoci, lze oprávněně předpokládat, že Spojené státy americké budou mít, pokud razantně nezmění svoji zahraničně bezpečnostní politiku, což se nedá prozatím předpokládat, zájem udržovat spolupráci s Evropskou unií v oblasti SBOP. Je potřebné si uvědomit, že úplným přesunem zájmů do jiných oblastí světa a opuštěním pozic v Evropě by za stávajících schopností Evropské unie uvolnily Spojené státy americké tento strategicko-geopolitický prostor jiným existujícím nebo nastupujícím supervelmocem.⁵²

⁵¹ National Security Strategy, *White House*. May 2010. [online]. [cit. 2015-07-11].

Dostupné z : http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf

⁵² WILLIAMSON, Kevin, D. China's and Europe's Crises, and Our Complacency. *National Review*. 16. VII. 2015. [online]. [cit. 2015-07-11].

Dostupné z : <http://www.nationalreview.com/article/421246/american-economic-complacency-china>

V dnešní době by byla, z pohledu Unie, absence podpory Spojených států amerických závažnou hrozbou. Dalším faktorem v této rovině je, že podstatná část členských zemí je orientována spíše na atlantickou spolupráci a k ryze evropským projektům, jakkoli byly doposud úspěšné, nemá bez americké záštity dostatečnou důvěru. Tyto státy nechtějí usilovat o budování geopolitické rivality, která by v případě antagonistického přístupu ke společné obranné politice Evropské unie mezi Uníí a Spojenými státy americkými nastala. Unijní SBOP by se tak stala projektem bez žádoucí legitimacy a nedosáhla by z toho důvodu výraznějšího úspěchu.

Transatlantická vazba byla osou bezpečnosti západní Evropy v době studené války a přetrvala i po jejím skončení, neboť fundamentální zájmy stále činí z Evropy a Spojených států amerických nezbytné spojence. Transatlantické vztahy však musí být vyvážené a ku prospěchu všem zúčastněným stranám.

Jestliže se Evropa a Spojené státy americké shodují na definici hrozeb, shoda ve způsobech a formách reakce na ně je rozdílná. Evropa dává při řešení krizí v zásadě přednost efektivnímu multilateralismu, který počítá s primárním vstupem Organizace spojených národů, což jí umožňuje více uplatnit její vliv. Tato metoda předpokládá, že pro vojenské řešení problému je třeba, v zájmu legitimacy takového řešení, získat diplomatickými prostředky podporu co nejvíce států, a zajistit tak rovněž soulad daného řešení s mezinárodním právem. Zároveň Evropská unie zdůrazňuje, že účinnou zbraní v boji proti terorismu může být kromě silových prostředků i prevence v podobě humanitární a ekonomické pomoci.⁵³

Oproti tomu Spojené státy americké upřednostňují preventivní akce či přímo preventivní použití síly⁵⁴, i bez podmínky předcházejících diplomatických jednání. Tato strategie vychází z toho, že koncept absolutní národní suverenity obsažený v Chartě OSN je již překonán a že v zájmu lidských práv a demokracie je třeba zasáhnout ihned, a to i za cenu zahájení válečného konfliktu. Navíc v dnešní době je princip odstrašení v boji proti terorismu neefektivní a adekvátní. Tento postup mnoho členských zemí neodmítá a dokonce v rámci svých možností se do řešení i zapojuje. Je zřejmé, že oproti Unii se Spojené státy zaměřily v poslední době při své zahraniční politice více k vojenským otázkám.

Postavení Evropské unie a Spojených států amerických je v dnešním globálním světě vzájemně podmíněné. Spolupráce a vzájemná podpora je nevyhnutelná. Kdyby Spojené státy americké nebo Unie jednaly pouze na vlastní pěst, byly by sice důležitým bezpečnostním aktérem, ovšem s omezenými schopnostmi a dosahem. Společným postojem a spoluprací tak vytváří mocnější nástroj prosazování dohodnutých politických postojů.

Spojené státy americké po vytvoření evropského pilíře obrany⁵⁵ volaly, včetně převzetí odpovědnosti evropských států za svoji obranu a s tím spojených nákladů. Proto idea evropské obrany má v sobě patřičné množství americké iniciativy. Změna nastala zejména přeměnou britské pozice jako nejbližšího evropského spojence Spojených států

---

⁵³ PACHTA, Lukáš. Evropská bezpečnostní a obranná politika ve světle transatlantických vztahů. *Europeum*. 2005. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://www.europeum.org/doc/arch_eur/LPachta_EBOP.pdf

⁵⁴ BALABÁN, Miloš; RAŠEK, Antonín. Ubrání se Evropa bez Američanů? *Vojenské rozhledy*. 2009, č. 4. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie/ubrani-se-evropa-bez-americanu-uvahy-o-evropske-bezpecnosti-dvacet-let-pote>

⁵⁵ Spojené státy a evropská integrace. *Institut mezinárodních vztahů*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <https://mv.iir.cz/article/view/412/>

amerických, když britská vláda začala aktivně prosazovat vytvoření obranných kapacit Unie, které by jí umožnily realizaci vlastních vojenských akcí, byť podpořených nebo realizovaných ve spolupráci se Severoatlantickou aliancí. I tento projekt Spojené státy americké podporují, neboť dochází k převzetí odpovědnosti za obranu v evropském regionu, čímž se Severoatlantické alianci uvolní vojenské kapacity k dalšímu využití a současně dojde ke snížení vynakládaných prostředků. Zásadní je však otázka umění a schopnosti se vhodně s Aliancí doplňovat. Evropská unie dnes a ani v krátkodobém horizontu není a nebude z vojenského hlediska plně samostatná a vojensky zcela nezávislá na Severoatlantické alianci. Evropská unie není prozatím schopná dosáhnout účinné integrace nejen z hlediska potřebných zdrojů, ale ani z hlediska konsolidace národních zájmů.

I z dlouhodobého hlediska, za podmínky rozvoje integrace členských zemí, upravení podmínek a pravidel vnitřního chodu Evropské unie, vzniku konfедераční politiky a větší akceptace Unie ve vnímání občanů respektive veřejnosti jako vlastního „státu či možno říci i nadstátu“ a nikoli pouze „byrokratické eurovirtuality“⁵⁶ lze předpokládat, že se vzájemné vazby euroatlantické spolupráce neoslabí.

1.3 Dílčí závěr

Po skončení 2. světové války vznikaly v Evropě novodobé integrační snahy jako reakce na válečné oslabení ekonomik jednotlivých zemí a jako snaha vytvořit vůči Německu, které iniciovalo v krátké době již druhou světovou válku, dostatečně silnou protiváhu. Evropa, či spíše některé země, se vyrovnávala i s dekolonizačními dopady a tím deprese svého mocenského postavení a vlivu. Neméně důležitým impulsem pro integraci byla i snaha Svazu sovětských socialistických republik (SSSR) svoji sféru vlivu přenést na celý euroregion (rozumí se evropský kontinent).

Spojené státy americké vyšly z 2. světové války jako politicky, ekonomicky i vojensky nejstabilnější země. Jejich pomoc v průběhu války vytvořila závislost evropské ekonomiky, nemluvě o materiální a finanční pomoci v podobě Marshallova plánu. Evropské země začaly vytvářet politiku samostatnosti a nezávislosti na Spojených státech amerických.

Evropská unie má tak historicky vytvořené základy spolupráce se Spojenými státy americkými. Tyto základy jsou pevné a mnohvrstevné v různých oblastech, zejména ale v oblasti ekonomické. Euroatlantické partnerství je výrazným geopolitickým faktorem, určujícím ve značné míře rozložení sfér vlivu v rámci mezinárodněpolitického uspořádání světa. Pokud existují rozdílné názory mezi Evropou a Spojenými státy americkými, jedná se spíše o vzájemné nepochopení. Evropa vyčítá Spojeným státům americkým unilateralistický

---

⁵⁶ Poznámka: Pojem „byrokratická eurovirtualita“ je použita jako ekvivalent vnímání Evropské unie a její politiky občany jednotlivých členských států, kteří institucionální strukturu, právní předpisy a limity v podobě zákonů, nařízení a dalších forem vidí spíše jako osobní omezení a osobní újmu, nežli prostředek a formu rozvoje národních států, jejichž občany jsou. *Viz. také: „V poslední době můžeme často slyšet názor, že společnou evropskou identitu si sice v Evropě neuvědomujeme, ale pocítí ji prý každý Evropan, který byl na chvíli třeba v Číně či v Namibii, prostě někde hodně daleko. Pomiňme skutečnost, že bychom museli hodně důkladně zkoumat, co vlastně v takové situaci prožíváme, a připustíme, že je to cosi jako vědomí evropské identity. Potom se v tomto ovšem skrývá nepřekonatelný paradox – tuto „identitu“ máme jen v prostředí mimo Evropu, zatímco doma se opět ztrácí.“*

FIALA, Petr. *Evropský mezičas*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Brno: Barrister & Principal. ISBN 978-808-7029-992.

postoj, snahu řešit krize zejména vojenskými nástroji upřednostňovanými mnohdy před nástroji diplomatickými. Spojené státy americké na druhou stranu požadují po Evropě větší samostatnost na zajištění evropské a mezinárodní bezpečnosti a stability a větší finanční příspěvky do společné euroatlantické bezpečnostní oblasti tak, aby hlavní tíhu nákladů nemusely nést samy.⁵⁷

První kapitola poukázala na životaschopnost spolupráce mezi Evropskou unií a Spojenými státy americkými ve všech oblastech. Spolupráce je často diferencována, dlouhodobě diskutována a rozvíjena se sledováním vlastních mocenských zájmů. Přesto si obě strany uvědomují výhodnost vzájemné spolupráce, přičemž Spojené státy americké se musí v budoucnosti oprostít od role „všemocného bratra“ a Unie nemůže vystupovat jako „rozkrájený koláč národních zájmů“, ale jako sebevědomý a silný celek. „Evropa by měla být připravena sdílet odpovědnost za celosvětovou bezpečnost a vytvoření lepšího světa.“⁵⁸

---

⁵⁷ Viz příloha 1.

⁵⁸ SOLANA, Javier. *Předkládací zpráva Evropské radě k přijetí Evropské bezpečnostní strategie*. 8. prosince 2003, Brusel, 15895/03 PESC 787.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

2. MOŽNOSTI EVROPSKÉ UNIE PŘI KRIZOVÝCH SITUACÍCH

Základem Evropské unie jsou členské státy a jejich občané. Jedinečným znakem Unie je skutečnost, že ačkoli se jedná o svrchované, nezávislé země, část své „suverenity“ sdílejí, aby získaly sílu a výhody plynoucí z velikosti. Sdílení suverenity v praxi znamená, že členské státy svěřují některé ze svých rozhodovacích pravomocí společným institucím, které si vytvořily, aby se o určitých záležitostech společného zájmu mohlo demokraticky rozhodovat na evropské úrovni. Evropská unie se tudíž nachází na pomezí mezi plně federálním systémem, jakým jsou Spojené státy americké a volným systémem mezivládní spolupráce, jaký funguje v Organizaci spojených národů.

Od svého založení v roce 1950 dosáhl „evropský proces“, jehož současným ztělesněním je Evropská unie, mnoha úspěchů. Vytvořila jednotný trh se zbožím a službami zahrnující 28 členských států s více než 500 miliony občanů (přibližně 7,3 % světové populace), kteří se mohou podle svého přání svobodně pohybovat a pobývat na území Unie. Zavedla jednotnou měnu – euro,⁵⁹ které je nyní jednou z hlavních světových měn, a které zajišťuje větší efektivnost jednotného trhu. EU je rovněž největším poskytovatelem rozvojové a humanitární pomoci ve světě. To jsou jen některé příklady dosavadních úspěchů. V současnosti usiluje Evropská unie o to, aby se vymanila ze stávající hospodářské krize.⁶⁰ Stojí v čele boje proti změně klimatu a jejím důsledkům; plánuje další rozšiřování, a proto pomáhá sousedním zemím připravit se na členství v Unii; rozvíjí společnou zahraniční politiku, která významně přispěje k šíření evropských hodnot ve světě. Úspěch tohoto úsilí závisí na tom, do jaké míry se podaří přijímat efektivní a včasná rozhodnutí a náležitě je provádět.⁶¹

Proto k prosazení svých cílů a záměrů jednotlivých dílčích politik využívá nástroje, které má k dispozici nebo je mají k dispozici jednotlivé členské země.

Postavení jednotlivých politik a používání nástrojů není provždy jednou dané, není rigidní, ale neustále se vyvíjí v návaznosti na okolní i vnitřní svět Evropské unie a ve vazbě na regionální i globální bezpečnostní prostředí.

Porovnáme-li škálu a rozsah nástrojů Evropské unie a Severoatlantické aliance, dojdeme k závěru, že Aliance nedisponuje tak širokou paletou nástrojů pro prosazování svých zájmů jako Evropské unie. Severoatlantická aliance je úzce zaměřena, jako převážně obranná organizace, na využívání vojenských nástrojů s částečným doplněním dalšími nástroji. Unie naproti tomu může, a také využívá široké škály nástrojů, včetně ekonomických, které Aliance k dispozici vůbec nemá.

⁵⁹ Evropský měnový systém. *Ministerstvo financí České republiky*. [online]. [cit. 2015-07-11].

Dostupné z: www.zavedenieura.cz/cs/euro/historie-eura/evropsky-menovy-system

⁶⁰ Commission adopts European Economic Recovery Plan. *European Commission*. 6. VII. 2009. [online]. [cit. 2015-07-21]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/articles/eu_economic_situation/article_13502_en.htm

⁶¹ *Politiky Evropské unie: Jak funguje Evropská unie*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2013, 44 s. ISBN 978-92-79-29984-1.

2.1 Způsob použití

Evropská unie při řešení a prosazování svých zájmů a politik, které jasně a otevřeně deklaruje ve svých strategických dokumentech, využívá široké spektrum nástrojů, které má k dispozici a které lze využívat i ve vzájemné provázanosti, jejich postupném rozšiřování a vhodném doplňování.

„Vějíř oblastí, kterými se dnes Evropská unie zabývá, je vsutku široký. Od koordinační činnosti ve zdravotnictví a kultuře, přes sdílení pravomocí v oblasti životního prostředí či vnitřní bezpečnosti, až po suverénní rozhodování o společné měně v téměř 3/4 členských státech Unie či obchodní politice.“⁶²

Jasná a pevná kategorizace či chronologické zarámování jednotlivých nástrojů používaných Unii při řešení krizových situací neexistuje. Je možné vycházet z obecného modelu představujícího kategorie, v nichž jsou dílčí nástroje zařazeny. Je nezbytné však připomenout, že se nejedná o žádné teoreticky a metodologicky kategorizované dělení, které je neměnné.

Nástroje, které Evropská unie používá k ovlivňování vnitřních i vnějších cílů a zájmů, lze dělit takto:

Tabulka: Nástroje Evropské unie při řešení krizí

P.č.	Nástroje EU při řešení krizí		
1	D	Diplomatic	Diplomatické
2	I	Informational	Informační
3	M	Military	Vojenské
4	E	Economic	Ekonomické

Zdroj: Autor.

Tyto nástroje, uváděné pod zkratkou DIME,⁶³ viz tabulka 1, jsou používány napříč celým spektrem politik realizovaných Evropskou unií. Dílčí nástroje a jejich uplatnění závisí vždy na dané situaci, okolnostech a možných dopadech na řešenou oblast či problematiku. Jiné mají větší roli a prioritu v rámci hospodářské soutěže v rámci Unie, společné obchodní politiky a měnové unie, jiné v rámci sociální politiky, kultury a cestovního ruchu a jiné v rámci SZBP a humanitární pomoci, resp. v rámci společných, sdílených či doplňujících politikách.

„Základ spolupráce členských zemí tvoří Strategie vnitřní bezpečnosti Evropské unie. Jedná se o 41 akcí zaměřených na nejurgentnější bezpečnostní hrozby, kterým Evropská unie v současnosti čelí. Spadá do ní společný program v těchto oblastech: narušování činnosti zločineckých a teroristických sítí, ochrana občanů, podniků a společností jako celku proti

⁶² LACINA, Lubor, OSTŘÍŽEK, Jan a kol. *Učebnice evropské integrace*. Vyd. 3. Barrister & Principal, 2011. 468 s. ISBN 978-80-87474-31-0.

⁶³ About the Instruments of National Power. *The Lightning Press*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <https://www.thelightningpress.com/the-instruments-of-national-power/>

*kyberkriminalitě, optimalizace správy společných vnějších hranic a zlepšování připravenosti a akceschopnosti Evropské unie v krizových situacích.*⁶⁴

Evropská unie používá v rámci SZBP, oproti jiným oblastem svých politik, odlišné postupy. „V rámci SZBP nemůže Evropská unie přijímat žádná legislativní opatření. To znamená, že se všechna rozhodnutí vztahují pouze ke konkrétním situacím a nemají obecnou platnost. Pro členské státy jsou sice závazná, ale vzhledem k tomu, že evropské právo nezná žádné sankce za porušení, tlak na jejich dodržování je pouze politický – státy jsou vedeny snahou zůstat spolehlivým partnerem. Obecné směřování SZBP a strategické zájmy a cíle Unie vymezuje svými rozhodnutími Evropská rada. Může se jednat o cíle evropské politiky vůči zemím nebo regionům, ale také v rámci jednotlivých témat zahraniční politiky, jako je například nešíření zbraní hromadného ničení.“⁶⁵

SZBP společně vymezuje a provádí Evropská rada a Rada. K širším mezinárodním cílům Unie patří podpora demokracie, právního státu, lidských práv a svobod a respektování lidské důstojnosti a zásad rovnosti a solidarity. K dosažení těchto cílů rozvíjí Evropská unie vztahy a partnerství s ostatními zeměmi a organizacemi z celého světa.

Povinnosti jednotlivých unijních orgánů s ohledem na SZBP lze charakterizovat následovně. Evropská rada, kterou vede její předseda, vymezuje SZBP s přihlédnutím ke strategickým zájmům Unie, včetně záležitostí, jež mají vliv na obranu. Rada a zejména Rada pro zahraniční věci, poté přijímá rozhodnutí, která jsou zapotřebí pro vymezení a provádění SZBP podle hlavních směrů vytyčených Evropskou radou. Zasedání Rady pro zahraniční věci předsedá vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku.

Vysoký představitel společně s členskými státy pak SZBP uskutečňuje a zajišťuje, aby bylo její provádění jednotné a účinné. Za tímto účelem může využívat vnitrostátní zdroje a zdroje Unie.

Evropská služba pro vnější činnost (ESVČ) představuje v rámci Unie období „ministerstva zahraničí a diplomatické služby“.⁶⁶ V čele této služby stojí vysoký představitel. Evropská unie má delegace ve většině zemí po celém světě a tyto delegace jsou nedílnou součástí ESVČ. Ve věcech týkajících se SZBP tato služba úzce spolupracuje s velvyslanectvími členských států Evropské unie. Služba ESVČ je z hlediska svého fungování nezávislá na dalších unijních institucích, ale má právní odpovědnost zajistit, aby její politická opatření byla v souladu s ostatními politikami Evropské unie.

Záležitosti, které jsou v rámci SZBP důležité, může Radě předložit kterýkoli členský stát nebo vysoký představitel. Vzhledem k tomu, že některé záležitosti SZBP jsou často velmi naléhavé, jsou zavedeny procedurální mechanismy, které zajišťují rychlé přijetí rozhodnutí. Rozhodnutí v této oblasti jsou přijímána jednomyslně.

Kromě uskutečňování SZBP, zastupuje vysoký představitel Evropské unie ve světě, vede politický dialog se třetími zeměmi a partnery a vyjadřuje postoj Evropské unie

---

⁶⁴ *Politiky Evropské unie: Hranice a bezpečnost.* Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2013, 12 s. ISBN 978-92-79-24513-8.

⁶⁵ *Model Evropské unie: Bezpečnostní strategie Evropské unie.* Praha: Asociace pro mezinárodní otázky, Asociace pro mezinárodní otázky 2010, 12 s.

⁶⁶ Evropská služba pro vnější činnost. *Evropská unie.* [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/eeas/index_cs.htm

v mezinárodních organizacích a na zasedáních. Při jednáních na úrovni hlav států a předsedů vlád zastupuje pak Unii předseda Evropské rady.

Jedním z aspektů SZBP jsou otázky bezpečnosti a obrany, na něž bere Unie ohled při rozvíjení SBOP. Tato politika má členským státům Evropské unie umožnit provádění operací pro řešení krizí. Jedná se o humanitární a mírové mise, které mohou mít vojenský nebo civilní charakter. Členské státy poskytují Evropské unii pro tyto operace dobrovolně část svých sil. Tato činnost je vždy koordinována se Severoatlantickou aliancí, jejíž velitelské struktury se někdy využívají při plnění praktických úkolů v misích Evropské unie. Tuto činnost koordinuje řada stálých unijních institucí.

Tuto činnost například provádí Politický a bezpečnostní výbor (dále jen PSC),⁶⁷ který sleduje mezinárodní situaci a během krizové situace v zahraničí zkoumá možnosti řešení a navrhuje možné reakce Evropské unie.

Dalším orgánem zainteresovaným na řešení krizí je Vojenský výbor Evropské unie (dále jen EUMC).⁶⁸ Ten je složen z náčelníků generálních štábů všech členských států Evropské unie, řídí vojenské činnosti Unie a vydává doporučení ohledně vojenských záležitostí. Dalším orgánem podílejícím se na hledání způsobů řešení krizí a dávající svá doporučení EUMC je Vojenský štáb Evropské unie (dále jen EUMS). Spolupráci při řešení krizí paralelně s EUMS zabezpečuje i Výbor pro civilní aspekty krizového řízení (dále jen CIVCOM).⁶⁹ Tento výbor zabezpečuje informace a navrhuje doporučení z hlediska civilních aspektů řešení krizí a předkládá je PSC.

Ředitelství krizového řízení a plánování (dále jen CMPD)⁷⁰ přispívá k dosažení cílů ESVČ v oblasti SBOP na politicko-strategické úrovni při plánování civilních misí a vojenských operací. Svojí činností zajišťuje soudržnost a účinnost přijatých opatření jakožto součásti komplexního přístupu Unie k řešení krizí a rozvoji SBOP. Další institucí podílející se na řešení a realizaci SBOP je Výbor civilního plánování a řízení schopností (dále jen CPCC)⁷¹, který je součástí ESVČ a odpovídá za plánování a zabezpečení operativního řízení civilních misí.

Jednotlivé nástroje, které používají uvedené orgány v rámci politik Evropské unie, se zřídka používají samostatně. Jejich použití se realizuje s maximální synergií pro dosažení nejoptimálnějšího efektu při řešení konkrétní krize.

Diplomatické nástroje jsou považovány za tzv. měkkou sílu (soft power) a obsahují zejména diplomatické uznání, reprezentaci, vyjednávání, obhajobu, zastrašování, budování konsensu, budování koalice, omezení diplomatických styků, odvolání velvyslance, přerušování diplomatických styků, evakuaci ambasády, právní nástroje, mezinárodní obyčejové právo, prosazování práva přeletu a další.⁷² Používají se obvykle jako primární nástroj pro prevenci

⁶⁷ Politický a bezpečnostní výbor. *Evropská rada; Rada Evropské unie*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/preparatory-bodies/political-security-committee/>

⁶⁸ Vojenský výbor Evropské unie. *Evropská rada*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/council-eu/preparatory-bodies/european-union-military-committee/>

⁶⁹ Rozhodovací orgány Evropské unie v rámci Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. *Ministerstvo obrany České republiky*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/dokumenty-a-legislativa/eu/rozhodovaci-organy-eu-v-ramci-spolecne-zahranicni-a-bezpecnostni-politiky-7406/>

⁷⁰ Crisis Management and Planning Directorate. *Bundesheer.de*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.bundesheer.at/truppendienst/ausgaben/artikel.php?id=1580>

⁷¹ Civilian Planning and Conduct Capability. *European External Action Service*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/csdp/structures-instruments-agencies/cpcc/index_en.htm

⁷² Viz příloha 2.

vzniku krizové situace a při vzniku krizové situace k jejímu řešení formou hledání optimálních cest a východisek pro zúčastněné strany.⁷³

Význam informačních nástrojů v současné době narůstá. Schopnost jejich využití má přímý vliv na vývoj a vnímání krizí, resp. jejich řešení. Informační nástroje v základu vytvářejí, včetně přenosu informací, i mínění o dané situaci – krizi. Během studené války se informační aspekt více zaměřoval na strategické komunikace a propagandu než na spektrum úplné informace. Dnešní technologický pokrok umožňuje rychlé předávání informací, vytváření modelových situací a jejich aplikaci na aktuální vývoj situace. Přerušování přístupu k informacím či pouhé omezení přístupu k objektivním informacím může vést k nesprávnému vyhodnocení situace a následně přijetí neadekvátních opatření. I přes svůj široký rozsah se informační nástroje řadí do kategorie soft power a využívají se ve formě tiskových a elektronických zpráv, filmů, demarší, zpravodajských informací, plánů bezpečnostních spoluprací, informačních operací, PSYOPS, klamání, elektronické války atd.⁷⁴

Mezi nástroje tvrdé síly (hard power) patří nástroje vojenské. Tyto nástroje nelze vnímat pouze ve smyslu nasazení ozbrojených sil pro aktivní řešení krize, ale někdy je to sama vojenská přítomnost, demonstrace síly a připravenost k nasazení, která vede k zajištění stabilizace a odstranění projevů násilného řešení konfliktní situace. Vojenské nástroje jsou ve své podstatě posledním nástrojem řešení krizové situace, mnohdy však základním činitelem prosazení úspěchu nástrojů soft power. Základními formami použití vojenských nástrojů jsou vojenská pomoc státům, mírové operace, humanitární pomoc, vojenská spolupráce, vynucení míru, udržení míru, vojenská kontrola, donucování, zastrašování, zvýšení bezpečnostních stavů, vojenská cvičení, ukázka vojenské síly, blokáda a jako poslední možná forma i válka.⁷⁵

Posledními, nikoli však svým významem, ale pouze v celkovém výčtu, jsou nástroje ekonomické, řazené do kategorie tvrdé síly. Při řešení krizí nejsou prvotními ani primárními nástroji. Ve svém důsledku však dokáží svými dopady velmi silně ovlivnit řešení krize, jsou-li optimálně vybrány. Široká škála jednotlivých forem zvolená pro postupné zesilování tlaku může mít dlouhodobý charakter a zásadně ovlivnit jednání účastníků zapojených v krizové situaci. Formy ekonomických nástrojů jsou finanční politika, odpuštění dluhů, daně na podporu, poskytnutí půjčky, dotace na podporu, měnová politika, obchodní politika, podpora obchodu, obchodní sankce, odpuštění dluhů, regulační nástroje, zmrazení peněžních aktiv, embarga, regulace finančního prostředí a další.⁷⁶

Při řešení krizových situací jsou jednotlivé nástroje kombinovány a je realizována civilně-vojenská spolupráce, která je jednou ze silných stránek Unie. Prohlášení o posílení schopností, které v prosinci 2008 schválila na svém zasedání Evropská rada, se stalo základem pro civilně-vojenskou spolupráci. Tato iniciativa byla v rámci dalších národních předsednictví Evropské unie rozvíjena a členské státy poskytující jednotlivé schopnosti poskytují Evropské unii komplexnější operační schopnosti v oblasti předcházení konfliktům a řešení krizí.

---

⁷³ NYE, Joseph, S., Soft Power: The Means to Success in World Politics. *Foreign Affairs*, 2004, May/June. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <https://www.foreignaffairs.com/reviews/capsule-review/2004-05-01/soft-power-means-success-world-politics>

⁷⁴ Viz příloha 1.

⁷⁵ Viz příloha 1.

⁷⁶ Viz příloha 1.

Tento postup by měl zajistit koordinovaný rozvoj nástrojů pro řešení krizových situací a jejich efektivní využívání, přičemž se nejedná o vytváření nových struktur ani nových mechanismů či jejich slučování. Jedná se o vzájemnou podporu a součinnost mezi civilními a vojenskými schopnostmi tam, kde to přináší přidanou hodnotu a snižuje náklady, a to jak v krátkodobém, tak dlouhodobém horizontu na základě pragmatického přístupu. Synergie těchto dvou oblastí by měla přinést usnadnění řešení krizí, přičemž plně zohlední civilní a vojenská specifika.

Rada identifikovala řadu oblastí, kde synergie ve vývoji a využití civilních a vojenských kapacit mohou přinést pozitivní výsledky, a proto je třeba na nich pracovat. Patří mezi ně zejména:

- strategické a taktické přepravy;
- logistická podpora;
- komunikační a informační systémy;
- lékařská podpora;
- bezpečnost a síla ochrany;
- využívání schopností prostoru;
- bezpilotní letouny;
- sdílení informací a zpravodajských informací;
- školení a cvičení.

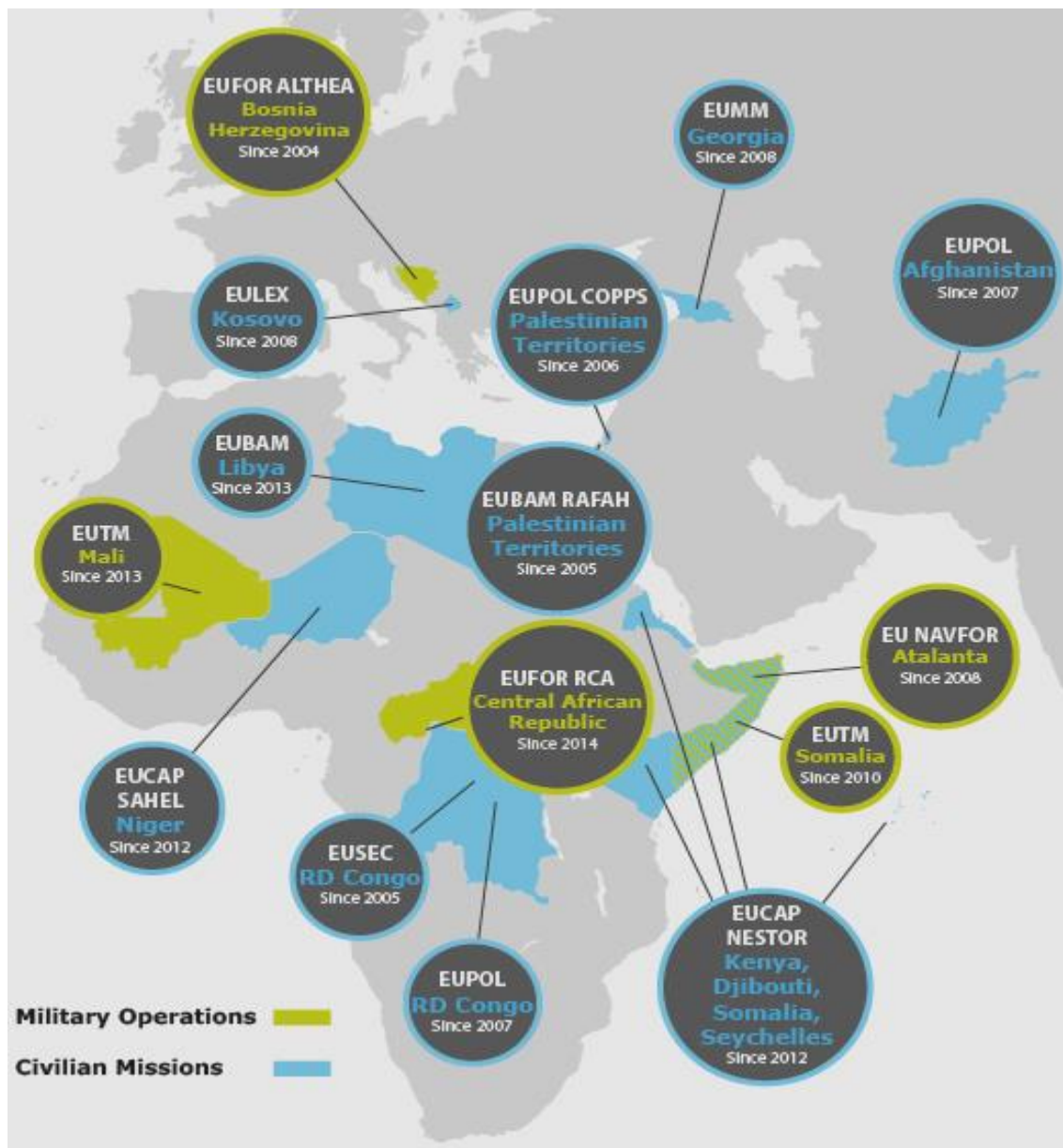
Civilně-vojenská spolupráce usnadňuje využití již existujících kapacit jednotlivých nástrojů a kombinovanými postupy umožňuje efektivní řešení krizových situací. To znamená nejen snížení finanční náročnosti při vytváření jednotlivých nástrojů, ale i pro jejich optimální využívání při řešení krizových situací, včetně jejich vzájemné kombinace.

Evropská unie od roku 2003 několikrát zasáhla při řešení krizí ve světě, a to díky silám, které jí dobrovolně poskytly členské státy. Tyto operace měly charakter jak vojenských operací, tak i civilních misí.

Na následných ilustracích jsou, jak současné realizované vojenské operace a civilní mise v rámci SZBP, tak i vojenské operace a civilní mise již ukončené.

Ilustrace: Současné vojenské operace a civilní mise Evropské unie realizované v rámci SZBP.⁷⁷

⁷⁷ Ongoing Missions and Operations. *European External Action Service*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/>

Ilustrace: Ukončené vojenské operace a civilní mise Evropské unie realizované v rámci SZBP.⁷⁸

2.2 Vojenské možnosti Evropské unie

Mluvíme-li o Evropské unii jako o budoucím superstátu či supervelmoci, musí kromě demokratických principů a interních politik současně budovat i svoji SBOP, obdobně jako to na svých národních úrovních realizuje každý členský stát. Historie přitom jasně ukazuje, že na tuto oblast komplexně nerezignoval nikdy žádný stát, a proto nelze očekávat, že by se toto mohlo odehrát na celoevropské úrovni. Budoucí síla vojenských prostředků Evropské unie neimplikuje míru její politické moci. Neplatí, že vojensky silný stát je vždy státem politicky a hospodářsky mocným. Bezsporně však platí, že dosáhnout v mezinárodním systému pozice respektovaného a mocného subjektu není možné bez odpovídající vojenské síly.

V této souvislosti je potřebné uvědomovat si všechny predikovatelné hrozby a možné limity, resp. závislosti, které ovlivňují činnost a život v Evropské unii i Evropskou unii samotnou.

„EU je již závislá na třech zemích – Ruské federaci, Norsku a Alžírsku, pokud jde o téměř polovinu jejích dodávek zemního plynu,⁷⁹ nejméně znečišťujícího fosilního paliva.

⁷⁸ Ongoing Missions and Operations. *European External Action Service*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/>

⁷⁹ ŠTĚRBA, Václav. *Vnější aspekty energetické bezpečnosti Evropské unie*. Parlamentní institut. 2007. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=20677>

Pokud brzy nebudou provedena radikální opatření, její závislost na dovozu ropy se zvýší ze současných 50 % na 70 %.⁸⁰ Kromě toho se globální poptávka po ropě a zemním plynu ještě zvýší, protože země jako například Čínská lidová republika a Indie pokračují v hospodářské expanzi. Je proto v zájmu EU snížit závislost na malém počtu dodavatelů a prohloubit vztahy s těmi, na nichž je nejvíce závislá, k dosažení prospěchu obchodních partnerů na obou stranách. Strategie EU zahrnuje spolupráci ohledně investic, přenosu technologií, vzájemného přístupu na trhy a předvídatelnosti v obchodních vztazích se zeměmi, jako je Rusko, které je hlavním dodavatelem fosilních paliv a potenciálně i elektřiny, a s producenty ropy a zemního plynu ze severní Afriky, Perského zálivu a střední Asie. Evropská unie a sedm zemí jihovýchodní Evropy založily jednotné energetické společenství, ve kterém budou pravidla pro energetický trh stejná pro všechny. EU bude mít prospěch z větší bezpečnosti dodávek plynu a elektrické energie dopravované přes tyto země. Energetické trhy těchto sedmi zemí budou fungovat mnohem efektivněji, jakmile začnou uplatňovat pravidla a normy EU.“⁸¹

Jak je již uvedeno výše, nelze v dnešním světě budovat platformu svébytnosti bez odpovídající dostatečné schopnosti ozbrojených sil. Proto byl v Helsinkách v roce 1999 formulován HLG. Přestože, členské státy deklarovaly schopnost vyčlenit vojenské jednotky o síle 50 000 až 60 000 vojáků, skutečné nasazení těchto jednotek zůstávalo pouze v teoretické rovině, neboť nebyla dosažena ani schopnost jejich transportu do prostoru nasazení. Tento problém mělo vyřešit předpokládané nasazení transportního letounu Airbus A400M do provozu v letech 2008–2010.⁸² Situaci dále komplikovalo i hledání kompatibility mezi Silami rychlé reakce Evropské unie – European Union Battle Group (dále jen EUBG)⁸³ a Silami rychlého nasazení Severoatlantické aliance – NATO Response Forces (dále jen NRF),⁸⁴ jejichž vytvoření bylo schváleno na pražském summitu Severoatlantické aliance v listopadu 2002.

I přes Laekenské prohlášení v roce 2001 o operační schopnosti Sil rychlé reakce doprovázené potvrzením tohoto statusu v květnu 2003 se původní koncepce HLG neosvědčila. Z toho důvodu se v květnu 2004 uskutečnila neformální schůzka ministrů obrany členských států Evropské unie, aby projednali další osud evropských jednotek. Výsledkem se stalo substituování HLG z Helsinek, který byl sice na papíře splněn, ale praktická realizace zůstávala pozadu. Byl přijat Evropský základní cíl 2010 (dále jen HLG 2010), jehož základní tezí se stal požadavek na schopnost členských států Evropské unie do roku 2010 odpovídat rychlou a rozhodnou akcí v celém spektru misí ke zvládnutí krizí. Prakticky byl tento cíl realizován novou koncepcí bojových jednotek EUBG. EUBG mají být akceschopné jako samostatná bojová mnohonárodní uskupení o síle cca 1 500 vojáků, plně autonomní v oblasti prostředků strategické přepravy, služeb bojové podpory a schopná

⁸⁰ Návrh usnesení Evropského parlamentu. [online]. [cit. 2015-07-11].

Dostupné z: www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//...

⁸¹ *Evropská unie ve světě: zahraniční politika Evropské unie*. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2007, 22 s. Evropa v pohybu. ISBN 978-92-79-06077-9.

⁸² K zajištění potřebného vyzbrojení Sil rychlého nasazení byl na summitu v Laekenu v roce 2001 přijat tzv. European Capabilities Action Plan.

⁸³ Od Mobilních spojeneckých sil k Silám rychlé reakce. NATO. 2009. [online]. [cit. 2015-07-11].

Dostupné z: <http://www.nato.int/docu/review/2009/0902/090204/CS/index.htm>

⁸⁴ NATO Response Force. *NATO Aktual*. [online]. [cit. 2015-07-11].

Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_summit/nrf_main.htm

nasazení v široké škále operací, včetně náročných misí ke zvládnutí krizí či bojových misí.⁸⁵ Bojové skupiny budou schopné rozmístění do 10 dnů od rozhodnutí Rady Evropské unie, v okruhu do 15 000 km od Bruselu. Na místě pak setrvají 30 dnů, s možností prodloužení minimálně na 120 dnů, při dostatečném zásobování, popřípadě do příchodu stabilizačních jednotek. Reakční doba několika málo dní od politického rozhodnutí je obdobná jako u NRF.

EUBG mohou být tvořeny jednotkami jednoho státu, a to včetně operačního velitelství, jako v případě Spojeného království v roce 2005 a 2006, nebo Itálie a Francie v roce 2005. Většina bojových skupin je však založena na principu vedoucího národa (framework nation), kdy vedoucí národ zastřešuje velení pro danou misi. Bojové skupiny jsou vždy v pohotovosti po dobu šesti měsíců a vzájemně se v pohotovosti střídají. Pro zařazení do pohotovosti musí EUBG dosáhnout plné operační schopnosti (dále jen FOC)⁸⁶. Ambicí Unie je schopnost vést dvě operace rychlé reakce o velikosti bojové skupiny, včetně schopnosti souběžného zahájení operací.

V této souvislosti není možné nepřipomenout, že vojenské jednotky některých států vyčleněné pro EUBG jsou tytéž, které jsou předurčeny pro plnění úkolů v rámci NRF. Jedná se o důsledek nedostatečných kapacit a schopností jednotlivých zemí, které pod názvem „Single set of Forces“, elegantně přiznávají nepřipravenost (neschopnost) podílet se na vytváření ozbrojených sil obou aliancí (Severoatlantické aliance a Evropské unie) požadovaným a odpovídajícím způsobem. Tento způsob řešení vytváří nepochybně dojem, že vývoj dvou téměř identických bojových uskupení, každého podléhajícím jinému velení v jiné organizaci, je neúčelné. Aby nenastal zmatek v přípravě a výcviku jednotek, bude zcela nezbytná harmonizace výcviku a strategického plánování mezi Aliancí a Unií. Současně se otevírá i otázka, zda je budování jedné a zároveň udržení druhé struktury do budoucna perspektivní. Otázkou taktéž zůstává, zda budou EUBG, většinou mnohonárodní, skutečně operativní a schopné nasazení, a to v různých prostorech od džungle, pouště až po urbanizované oblasti a zda se participující státy budou schopny domluvit v otázkách logistiky a zejména v oblasti organizace a velení. Operativnost EUBG bude zřejmě kromě uvedeného konsensu nadále váznout i na nedostatečných finančních prostředcích.

Summit Evropské unie, který byl zahájen 19. prosince 2013 v Bruselu, měl jako svůj první cíl stanoven oživení SBOP. Prosincový summit Unie byl obnoveným důrazem na otázky bezpečnosti a obrany po letech, kdy se Unie soustřeďovala především na akutní řešení palčivých ekonomických potíží spojených s hospodářskou krizí. Nyní sílí snahy o posílenou koordinaci rozvoje ozbrojených sil a Evropská unie začíná vážně diskutovat o koordinaci a podpoře vlastního obranného průmyslu. Nejednotný postoj a neshody mezi unijními zeměmi však stále panují v otázce, jak by Unie měla budovat vlastní vojenské kapacity.

Na úvod summitu vystoupil generální tajemník Severoatlantické aliance Anders Fogh Rasmussen. Zdůraznil, že Evropa musí být sebevědomým a schopným hráčem na mezinárodní scéně. Prohlásil, že Evropa musí zlepšit své bezpečnostní kapacity. „*Není to*

---

⁸⁵ HLG 2010 byl schválen na Evropské radě v červnu 2004. Vytvoření bojových skupin – EUBG, definitivně schválili ministři obrany zemí EU v listopadu 2004.

About CSDP - Military Headline Goals. *European External Action Service*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://eeas.europa.eu/csdp/about-csdp/military_headline_goals/index_en.htm

⁸⁶ Full Operational Capability. *Acq Notes*. [online]. [cit. 2015-07-11].

Dostupné z: <http://acqnotes.com/acqnote/acquisitions/full-operational-capability-foc>

*Severoatlantická aliance nebo Evropská unie, které je vlastní, jsou to samy členské země*⁸⁷ připomněl Rasmussen, který následně při tiskové konferenci ocenil unijní záměry na spolupráci při vývoji bezpilotních letounů či pořízení letadel pro tankování za letu. Současně připomněl, že pokud Evropa nebude brát svoji vlastní bezpečnost dostatečně vážně, budou se Spojené státy americké, jako jejich partner v Severoatlantické alianci oprávněně ptát, proč by jim měli tuto bezpečnost zabezpečit oni. „*Pokud neposílíme naše odhodlání k vlastní obraně, riskujeme, že se o nás Amerika přestane zajímat – a Evropa a Amerika se vzdálí. To není to, co by kdokoliv z nás chtěl.*“⁸⁸ zdůraznil generální tajemník Severoatlantické aliance.

Britský premiér David Cameron naproti tomu vystoupil, že Unie by neměla vlastnit vojenské kapacity. „*Je v zájmu národních států spolupracovat v oblasti obrany. Ale není správné, aby Evropská unie měla vlastní obranné kapacity – letectva, armády a všechno ostatní. Je potřeba správně stanovit dělicí čáru mezi spoluprací, která je správná, a unijními vojenskými kapacitami, které jsou chybné.*“⁸⁹ řekl David Cameron. Francouzský prezident François Hollande naopak zdůraznil, že Francie má zájem na tom, aby Evropa v tomto směru pokročila, včetně spolupráce v oblasti zbrojního průmyslu. Taktéž poukázal na francouzské vojenské operace v Africe, konkrétně v Mali a Středoafričské republice, kdy většina států v Evropě vyjádřila Francii podporu, a zmínil, že po politické podpoře by měla následovat i podpora při financování těchto operací.

Jako příklad pokračujícího budování vojenských schopností EU je nutné připomenout výstavbu EUBG, když v květnu 2011 se země Visegrádské čtyřky – Česká republika, Maďarsko, Polsko a Slovensko dohodly na vytvoření společné EUBG, která bude připravena na období šesti měsíců v období první polovině roku 2016. Tato EUBG bude vytvořena pod vedením Polska, které přispěje přibližně 1 300 až 1 600 vojáků, včetně bojových a speciálních jednotek. Česká republika se zavázala přispět počtem asi 950 vojáků, včetně lékařských a logistických komponentů, Slovensko přispěje asi 400 vojáků a Maďarsko asi 350 vojáků včetně jejich ženijní jednotky.⁹⁰

Tato činnost představuje úroveň obranné spolupráce středních zemí Evropy ve prospěch SZBP. Se všemi problémy, jako je nedostatek politické vůle ke zvýšení obranných schopností a problémy, které přináší hospodářská krize, je tato spolupráce úspěchem.

Tato spolupráce není úplně novým projektem, pokud o ní neuvažujeme v dimenzi Visegrádské skupiny. Pro spolupráci na platformě bojových skupin lze uvést další dva příklady. V druhé polovině roku 2009 byla vytvořena společná Česká a Slovenská EUBG a v první polovině roku 2010 Battle Group vytvořená na platformě spolupráce Polska, Německa, Litvy, Lotyšska a Slovenska. Některé problémy bylo možno identifikovat ve spolupráci u České a Slovenské EUBG. Slovensko totiž nemohlo splnit

⁸⁷ BYDŽOVSKÁ, Marie. Summit Evropské unie 2013. *Europskop.cz*, 19. XII. 2013. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <https://www.europskop.cz/9002/23358/clanek/summit-eu-lidri-podporili-nejvetsi-skok-vpred-od-zavedeni-eura/>

⁸⁸ Summit Evropské unie: NATO s EU by si v obraně neměly konkurovat, tvrdí Česká republika. *Euractiv.cz*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/printversion/clanek/summiteu:st%C3%A1typodpo%C5%99ilybankov%C3%ADunii,epjios%C5%99ekritizuje>

⁸⁹ Tamtéž.

⁹⁰ BODNÁROVÁ, Barbora. *Visegrad four Battle Group 2016*. Centrum pro evropské a severoatlantické vztahy. Policy Paper 6/2013. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://cenaa.org/wp-content/uploads/2013/06/PP-6-2013-Visegrad-four-Battle-Group-2016-Run-up-to-Visegrad-four-NATO-Response-Force-2020.pdf>

veškeré požadavky od českých partnerů z hlediska již připravovaného projektu EUBG pro rok 2010.

Za nejpodstatnější problémy dosavadního procesu výstavby visehradského EUBG pro rok 2016 je považováno případné pozvání nečlenských zemí Evropské unie k výstavbě bojového uskupení a zahájení plánování certifikačního cvičení. Rakousko již svůj návrh na spolupráci odvolalo a nabídka Ukrajiny se ve světle událostí krymské krize stala spíše nereálnou.

Unie v oblasti SBOP zaznamenala poměrně rychlý a dynamický vývoj. V mnohém ale SBOP připomíná klasické evropské iniciativy, jejichž těžiště tkví spíše na papíře než v praktické rovině. Úspěšnost SBOP omezují rozdílné cíle a ambice jednotlivých a převážně velkých států EU a zejména pak skutečné vojenské schopnosti Evropské unie. Evropská unie se sice může, podle dohod z roku 2002 se souhrnným názvem Berlín plus, opřít o plánovací kapacity Severoatlantické aliance, nicméně výrazně pokulhávají vojenské schopnosti států Unie, což je zřejmé zejména při porovnání se schopnostmi Spojených států amerických.

Největším zdrojem rozdílů jsou v tomto směru příliš malé výdaje evropských zemí na obranu a neschopnost exekutivy Unie prosadit se při tvorbě a praktickém využití vojenských nástrojů při řešení krizí.

V roce 2011 evropské země vydaly na zbrojení 407 miliard dolarů, zatímco Spojené státy americké 809 miliard dolarů. Průměrné roční navýšení proběhlo u evropských zemí o 0,2 %, kdežto Spojené státy vydaly o 1,4 % méně. Tento vývoj je však v ročním objemu výdajů velice marginální.⁹¹

Vojenské výdaje vybraných zemí jsou uvedeny v příloze 2.

Nezanedbatelným prvkem v oblasti vojenských schopností Unie je i evropský obranný průmysl.⁹² Evropská komise v červenci 2013 přišla s návrhy na podporu evropského zbrojního sektoru, který měl loňský rok hodnotu 96 miliard eur (2,7 bilionu korun).⁹³

Ke zlepšení obranných schopností Evropské unie v oblasti zvládání krizových situací a k rozvoji SBOP jsou v Lisabonské smlouvě stanoveny Evropské obranné agentuře (dále jen EDA)⁹⁴ tyto úkoly:⁹⁵

- přispívat k určení cílů vojenských schopností členských států a hodnotit dodržování závazků týkajících se schopností příslibených členskými státy;
- podporovat harmonizaci operativních potřeb a přijímání účinných a slučitelných akvizičních metod;

⁹¹ SIPRI Yearbook 2012: Armaments, Disarmament And International Security. Solna, Sweden, SIPRI 2012, SE-169 70.

⁹² Obranný průmysl. *Evropský parlament*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.9.5.html

⁹³ Fakta a čísla o Evropské unii. *Evropský parlament*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.9.5.html

⁹⁴ Evropská obranná agentura. *Ministerstvo obrany České republiky*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/scripts/detail.php?id=7846>

⁹⁵ *Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie: Listina základních práv Evropské unie*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2010, 403 s. ISBN 978-928-2425-725.

- navrhovat mnohostranné projekty pro plnění cílů z hlediska vojenských schopností a zajišťovat koordinaci programů prováděných členskými státy a řízení zvláštních programů spolupráce;
- podporovat výzkum v oblasti obranných technologií, koordinovat a plánovat společnou výzkumnou činnost a studie technických řešení odpovídajících budoucím operativním potřebám;
- přispívat k určování a popřípadě k provádění všech účelných opatření pro posílení průmyslové a technologické základny v oblasti obrany a pro zlepšení účinnosti vojenských výdajů.

Tyto úkoly vytvářejí základ pro rozvoj obranných schopností, od definování požadavků, spolupráci při výzkumu až po řízení průmyslových dodávek při vyzbrojování. Tento integrovaný přístup přispívá k rozvoji koherentní schopnosti, kde nabídky a poptávky jsou optimálně propojeny s cílem ušetřit čas a náklady členských států.

EDA působí jako katalyzátor, podporuje spolupráci, uvádí na trh nové iniciativy a představuje řešení pro zlepšení obranných schopností. V EDA dnes spolupracuje 27 zemí, všechny členské státy Unie s výjimkou Dánska.

Na zasedání Evropské rady v prosinci 2013 byly pro následující období schváleny čtyři hlavní programy navržené a připravené EDA. Zahájení těchto čtyř programů a jejich přidružené plány mají za cíl řešení kritických nedostatků ve vojenských schopnostech a současně mají podpořit evropský obranný průmysl.

Čtyři základní programy jsou:⁹⁶

- tankování za letu s cílem zavedení mezinárodní flotily od roku 2019;
- dálkově pilotované systémy letadel, s cílem položení základů evropského řešení v časovém rámci let 2020 až 2025;
- vládní satelitní komunikace, v časovém rámci 2025;
- kybernetická obrana, se zaměřením na technologie, přípravu a ochranu schopností Evropské unie.

Dnes, při nedostatku finančních zdrojů, je EDA možný způsob, jak lze racionalizovat rozvoj schopností v oblasti vojenských nástrojů pomocí vzájemné a koordinované spolupráce.

Změny, které přinesly devadesátá léta, vyvolaly odezvu i v evropském zbrojním průmyslu. Jednak díky absenci světové hrozby poklesly příjmy zbrojního odvětví a jednak bylo nutné přizpůsobit výrobu i ve vazbě na nástup nových technologií. Klesající podíly států ve zbrojním prostředí a stoupající náročnost výroby vyvolalo fúze a spojení výrobců.

Fúze zbrojařských firem do koncernů jako je EADS⁹⁷, MBDA nebo BAE Systems vytvořila prostředí silných výrobců, dílčí snížení konkurenčního prostředí a stabilizaci firem na trhu. Jejich zdrojový potenciál z těchto firem vytváří hráče celosvětového významu, což znamená, že evropský zbrojní průmysl je silný se širokým spektrem výroby zbraní a zbraňových systémů.⁹⁸

2.3 Dílčí závěr

Svět se mění a Evropa čelí čím dál složitějšímu a nejistému bezpečnostnímu prostředí. V důsledku toho vzniká silnější požadavek směrem k Evropské unii, aby se stala schopnější, soudržnější a byla strategickým aktérem globálního rozměru. Unie disponuje řadou nástrojů, které pomáhají v případech potřeby prosazovat mír a bezpečnost.

Komplexní přístup je klíčovým segmentem pomáhající řešit složité a vícerozměrné krize, včetně rostoucích bezpečnostních hrozeb. Rada Evropské unie v rámci SBOP prosazuje, že kromě pokračování civilních misí a vojenských operací musí Evropská unie zlepšit svou schopnost civilně-vojenské spolupráce a soudržnost, což by mělo zahrnovat využití a koherentní propojení všech dostupných diplomatických, informačních, vojenských a ekonomických nástrojů.

⁹⁶ Capability Programmes. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.eda.europa.eu/Aboutus/Whatwedo/capability-programmes>.

⁹⁷ Například European Aeronautic Defence and Space Company EADS N.V. (dále jen EADS) je evropská společnost působící v leteckém, vesmírném a zbrojním průmyslu. Vznikla 10. července 2000 sloučením společností Aérospatiale-Matra z Francie, DaimlerChrysler Aerospace AG z Německa a Construcciones Aeronáuticas SA ze Španělska. EADS má pět divizí, včetně severoamerické, což představuje její rozsah i mimo evropský rámec.

Koš podkladových aktiv. *Česká spořitelna*. [online]. [cit. 2015-07-11].

Dostupné z: http://www.pdfpublisher.mdgms.com/publisher?url=https%3A%2F%2Fcz.products.erstegroup.com/modules/res/pdf/stp_u3_premium.php%3FLANG%3Dcs%26market%3Dcz%26ISIN%3DDPV0000000952%26c11%3D1%26c21%3D1

⁹⁸ Viz příloha 3.

Lisabonská smlouva nabízí příležitost k posílení komplexního přístupu. Využívání různých politik a nástrojů, které má Unie k dispozici, je dostatečným potencionálem k realizaci misí uvedených v čl. 42 odst. 1 Lisabonské smlouvy.⁹⁹

S velkými nadnárodními projekty, jako je EUBG nebo NRF vždy existuje potenciál pro úspěch stejně jako selhání. Země střední Evropy mají velice podobný pohled na euroatlantickou bezpečnost a na vytváření společné EUBG se nahlíží jako na důležitý příspěvek k evropské bezpečnosti. EUBG 2016 se také vnímá jako důkaz odpovědného přístupu visegrádkých zemí k transatlantické i společné evropské obraně. Navíc je vnímána i jako projev rostoucího významu Unie a jejího příspěvku k bezpečnostním otázkám.

Evropská unie je z hlediska bezpečnostní politiky v porovnání se Severoatlantickou aliancí podstatně slabší v připravenosti reagovat na aktuální bezpečnostní hrozby ve světě. Svou diplomacii bude moci podpořit jen velmi omezenou schopností vyslat do oblasti krize dostatečně velký počet vlastních vojáků. Budování bezpečnostních a obranných schopností EU je i přes vnímání potřeby akceschopné a adekvátní vojenské síly stále založeno na principu národních příspěvků, ať se jedná o EUBG nebo ad hoc vytvářené jednotky. Zájmem Unie je i nadále posilovat a utvářet transatlantické vazby a snaha konsolidovat vztahy uvnitř Evropské unie.

Otázku, zda existuje dostatečný vojenský potenciál Evropské unie pro řešení krizových situací, se v rámci druhé kapitoly podařilo zodpovědět popsáním dlouhodobé politiky Evropské unie při tvorbě bezpečnostní a obranné politiky, systémové výstavbě institucionálních prvků zabývajících se danou problematikou, stanovováním dlouhodobých cílů, budováním vojenských kapacit a rozvojem evropského obranného průmyslu.

Unie má vytvořeny vojenské kapacity a zdrojový potenciál pro řešení krizových situací v evropském regionu a jeho blízkém okolí, popřípadě i ve vzdálenějších oblastech. Přesto má v této oblasti některé nedostatky, které musí nadále řešit. Jedná se například o přepravní kapacity vzdušnou cestou nebo tankování za letu. Mnohem důležitějším problémem je však otázka přístupu národních vlád k zabezpečování SBOP. Ve své podstatě se jedná se o problém politický a ekonomický. Dokud se nepodaří odstranit prosazování a nadřazování zájmů národních nad zájmy evropské, bude se jen stěží hledat posun v otázkách budování společných ozbrojených sil ve prospěch celé Evropské unie, resp. Evropy.

---

⁹⁹ Evropská unie může použít civilní a vojenské prostředky na společné akce v oblasti odzbrojení, humanitární a záchranné mise, poradní a pomocné mise ve vojenské oblasti, mise pro předcházení konfliktům a udržení míru, mise bojových sil k řešení krizí, včetně misí pro prosazování míru a stabilizačních operací po ukončení konfliktů.

3. PERSPEKTIVA ROZVOJE A NAsAZENÍ VOJENSKÝCH PRVKŮ EVROPSKÉ UNIE

Třetí kapitola se bude zabývat tím, jaké možnosti a cesty stojí před EU a jednotlivými národy při řešení tohoto problému. Zároveň bude hledat odpověď na to, zda existuje možnost vytvořit společné ozbrojené síly EU či případné modifikace.

Známé české přísloví, že vše zlé je pro něco dobré, lze použít i pro současnou situaci na Ukrajině a připojení Krymu k Rusku. EU a NATO dostalo od Ruska možnost opětovně začít přemýšlet o své úloze a roli ve světovém bezpečnostním prostředí. Kromě úvah o hledání nových úkolů po skončení mise v Afghánistánu na konci roku 2014, které jsou nezávislé na ukrajinské krizi, současná situace jednoznačně přinesla zamyšlení nad tím, zda zaměření na ochranu vlastního území nebylo v posledním období opomíjeno a není potřebné se tímto směrem více soustředit.

Realizace SZBP se provádí u EU a NATO nejen formou rozvoje vojenských nástrojů, ale i rozvojem nástrojů civilních a jejich vzájemným doplňováním. Jejich součástí jsou i ekonomické metody, kdy prosazením transatlantické obchodní a investiční dohody (dále jen TTIP) směrem k Ruské federaci lze vytvořit natolik provázané prostředí, že svými konsekvencemi bude podobné akty, jako je připojení Krymu k Rusku, limitovat. Byla by to vazba, která by se vůči světu nevymezovala negativně, ale byla by pobídkou k následování. Při souhrnném objemu ekonomik USA a EU se jedná o spolupráci, kterou lze jen stěží odmítnout. Byl by to vhodný nástroj, který by k obhajobě svých hodnot a zájmů EU měla. Ekonomická síla, umocněná transatlantickým propojením.

Následující kapitola se bude zabývat zejména problematikou existence možností a podmínek pro vytvoření společných ozbrojených sil EU. Hovoříme-li však o vojenských nástrojích, je nezbytné vidět tyto nástroje jako součást širokého spektra možností a vazeb v rámci jednotlivých politik realizovaných EU.

Pokud je uvažováno o budoucnosti EU a možných cestách jejího dalšího rozvoje, je potřebné zdůraznit, že zde není hovořeno o horizontu pěti let, tzn. krátkodobém horizontu, ale úvahy jsou vedeny ve střednědobém a primárně v dlouhodobém horizontu.

3.1 Omezení použití vojenských prvků Evropské unie

Jak bylo již uvedeno v úvodu této kapitoly, vojenské nástroje EU nelze považovat za jediný možný všelék na krizové situace ohrožující EU nebo její blízké okolí s možnými dopady na činnosti EU, resp. jejich národních států.

Budeme-li se ptát na budoucnost a limity vojenských nástrojů EU, musíme se zároveň ptát na to, jaká bude samotná EU, jak se bude vyvíjet a kam bude směřovat. Možností je samozřejmě několik. Upevňování institucionálního rámce, tendence a vývoj směrem k subjektu federativních států i za cenu ztráty části národní suverenity nebo zpomalení procesu integrace či návrat k pouhé ekonomické a hospodářské spolupráci. „Politické debaty v posledních letech ukázaly, že mezi členskými státy jsou zastánci pokračujícího prohlubování evropské integrace, ale také státy, pro něž současná EU představuje maximální možnou míru integrace a stále více se objevují i hlasy zpochybňující samou schopnost zachovat EU v dosaženém stupni integrace.“¹⁰⁰

¹⁰⁰ LACINA, Lubor, OSTŘÍŽEK, Jan a kol. *Učebnice evropské integrace*. Vyd. 3. Barrister & Principal, 2011. 468 s. ISBN 978-80-87474-31-0.

Ano, existují pochybnosti o podstatě EU, jejích cílech, ale i možnostech a schopnostech. Existují pochybnosti o tom, zda jednotlivé země EU jsou připraveny k reformám, zda jsou schopny naplnit dohodnuté smlouvy, zda jsou země ochotny vytvářet jeden evropský projekt a stát při sobě. Pochybnosti jsou však staré jako lidstvo samo a současně jsou i jedním ze základních předpokladů pokroku a rozvoje.

„Evropa potřebuje nový směr. Tento směr, ale nemůže stavět na starých myšlenkách. Evropa potřebuje novou filozofii. Výhodiskem je přestat se snažit odpovědět na otázky budoucnosti s nástroji z minulosti. Ano, kvůli globalizaci potřebujeme sjednocenější Evropu. Větší jednota vyžaduje hlubší integraci. Jedině tak dokážeme udržet krok s rytmem změn. Jedině tak dosáhneme nezbytného vlivu a efektivity, abychom se stali globálním hráčem. Jedině tak dokážeme ochránit naše hodnoty – protože se jedná i o otázku hodnot – v měnícím se světě.“¹⁰¹

Za jakých podmínek a kde by měly vlády zemí EU být připraveny využít svých ozbrojených sil v budoucnosti? Evropská bezpečnostní strategie definuje pět hlavních hrozeb pro evropskou bezpečnost: terorismus, šíření zbraní hromadného ničení, regionální konflikty, selhání státu a organizovanou trestnou činnost. EU si nemůže dovolit podceňovat události v Severní Koreji, Ukrajině a ani v dalších oblastech, které na ni mohou mít přímý vliv. Nemůže podceňovat ani dočasně zklidněné konflikty na vlastním území, migraci z afrického kontinentu a zemí Blízkého východu a s tím spojenými vlivy na kulturu, náboženství a společensko-sociální vztahy občanů členských zemí EU.

EU se musí vyrovnávat s potencionálními hrozbami, nelze však předpokládat, že bude mít ambice zasahovat do všech konfliktů po celém světě. Dokonce ani v případě, že by měla k takovému jednání dostatečné prostředky. Pokud má být její SBOP v budoucnu účinná, potřebuje jasné bezpečnostní priority a definování toho, co je pro svoji bezpečnost ochotna udělat.

Jedním ze směrů, kde by měla být v oblasti bezpečnosti EU silně znepokojena, je budoucí vývoj zemí v její bezprostřední blízkosti, a to zejména těch, které sousedí s Ruskem. Další směr, kde se předpokládají potencionální problémy, je oblast Blízkého a Středního východu. Další směr lze spatřovat v oblasti Severní Afriky a subsaharské Afriky. Směrem neméně důležitým jsou i zmrazené konflikty na vlastním území EU, resp. jejích členských zemí. Všechny tyto směry jsou spojeny s problematikou migrace, humanitními přístupy a s tím spojenými vlivy na kulturu, náboženství a společensko-sociální vztahy.

EU bude muset vyvinout efektivnější soubor činností pro stabilizaci severní Afriky, Balkánu a zemí, které leží mezi jeho východní hranicí a Ruskou federací. Mnoho z těchto činností bude zaměřeno na obchod, různé typy pomoci a politický dialog. Ale strategie EU pro budování stabilní budoucnosti bude muset nezbytně zahrnovat vojenskou složku. Evropané nemohou očekávat, že NATO bude i nadále vojensky řešit krizové situace na jejich vlastním teritoriu. Úsilí EU pro řešení konfliktů na vlastním území může vyžadovat v budoucnosti více než mírové mise. Pokud by například situace v Kosovu vygradovala v opakovanou občanskou válku měla by být EU schopna zásahu vojenskými silami, které by mohly oddělit válčící strany, skupiny či frakce. V takové situaci by ve společných jednotkách

---

¹⁰¹ BARROSO. Manuel, Durao. Projev o stavu Unie 2012, Plenární zasedání Evropského parlamentu. Štrasburk, 12. IX. 2012, SPEECH/12/596. [online]. [cit. 2015-07-11].
Dostupné z: http://www.europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-596_cs.htm

mohli působit čeští vojáci po boku vojáků z Francie, Spojeného království, Německa, Itálie nebo Španělska, ne však nutně s vojáky americkými.

Mnohé evropské země se budou i nadále účastnit společných operací s NATO v souladu s mandátem OSN. EU by pro převzetí bezpečnosti v euroregionu a pro svoji větší samostatnost měla harmonizovat své plánovací procedury, standardy a zbraňové systémy s NATO. Zabrání se tím zdvojování nákladů na výzkum, vývoj a výrobu výstroje a výzbroje a NATO bude mít větší prostor pro řešení krizových situací mimo území, kde EU své zájmy neprosazuje.

EU ukázala, že může vojensky jednat jak mimo Evropu, tak i v rámci Evropy. EU bude muset v budoucnosti položit větší důraz na realizaci vojenských operací, jako vojenského nástroje, ve smyslu jejich přímého provedení a nikoli pouhým poukázáním na schopnost či možnost jejich provedení. „K přeměně našich armád ve flexibilnější, mobilnější síly, které budou schopny čelit novým hrozbám, musíme vynakládat více prostředků na obranu a využívat je účinněji. Systematické využívání sdružených a sdílených prostředků může omezit duplicitu, provozní náklady a ve střednědobém horizontu i zvýšit schopnosti.“¹⁰²

EU bude současně rozvíjet i plánovací postupy, možnosti a kombinace postupného navyšování intenzity nevojenských a vojenských nástrojů při řešení krize. To dává smysl, protože všechny mezinárodní bezpečnostní problémy vyžadují jako reakci propojenou a vzájemnou kombinaci politik a vzájemné doplňování jednotlivých nástrojů.

3.2 Transformace Evropské unie na organizaci kolektivní obrany

Euroskeptici mohou poukazovat na nedůrazný přístup EU k provádění vlastní bezpečnosti a obrany a na nedostatečné využití stávajících nástrojů a politik. Mohou obviňovat EU z nedostatečné připravenosti k obraně a neustálé poukazování závislosti SBOP na NATO, včetně odkazů na ustanovení Lisabonské smlouvy v oblasti SZBP¹⁰³. Mají tendenci říkat, že Evropané nemají prostředky a dostatek vůle na vedení bojových akcí bez NATO.

To lze vnímat jako impulzy pro SZBP v oblasti využívání vojenských nástrojů v jejich plném spektru od pozorovacích misí až po mise vedené na prosazení míru. SBOP by se tak měla stát více „vojenská“ a více se zaměřit na charakter prosazení zájmů a rozhodnutí orgánů EU. Jinými slovy řečeno, měla by se stát organizací kolektivní obrany.

Základ tohoto principu je položen v Lisabonské smlouvě, oddíle 2, čl. 42, bodech 2 a 7. Stane-li se členský stát na svém území cílem ozbrojeného napadení, poskytnou mu ostatní členské státy pomoc a podporu všemi prostředky, které jsou v jejich moci. SBOP zahrnuje postupné vymezení společné obranné politiky EU, která povede ke společné obraně, jakmile o tom Evropská rada jednomyslně rozhodne. V tomto případě doporučí členským státům přijetí takového rozhodnutí v souladu s jejich ústavními předpisy.

Nelze tedy uvažovat, že neexistuje společná vůle i přestože společná obrana bude realizována až na základě jednomyslného rozhodnutí Evropské rady. V rámci teoretické roviny či politické vůle není základní překážka či rozpor mezi jednotlivými členskými zeměmi. Jiné to je však v rovině praktické a realizační. Všechny členské státy si uvědomují a respektují

¹⁰² SOLANA, Javier. *Předkládací zpráva Evropské radě k přijetí Evropské bezpečnostní strategie*. 8. XII. 2003, Brusel, 15895/03 PESC 787.

¹⁰³ *Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie: Listina základních práv Evropské unie*, Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2010, 403 s. ISBN 978-928-2425-725.

myšlenky integrace a společného postupu jako základních principů organizace kolektivní obrany. Na druhou stranu se však obávají, že by doplácely na země s menším zdrojovým rámcem či by přišly o své vlastní výsadní postavení vojenské dominance v euroregionu.

Evropané budou muset stále více přebírat větší odpovědnost za svoji vlastní bezpečnost, tak jak to dnes dělají v Bosně. Předpokládá se, že budou také častěji vyzváni k zásahu na ochranu uprchlíků, jak se provádí tato činnost v Čadu. Budou pravděpodobně častěji požádáni, aby chránili či prosadili mír na horších místech, než je izraelsko-libanonská hranice. EU bude pravděpodobně muset v budoucnosti provést mnohem více autonomních vojenských operací, zejména ve svém sousedství, kde je prostředí nestálé a turbulentní.

Základním funkčním principem EU se stejně jako v NATO nebo Organizaci Smlouvy o kolektivní bezpečnosti (dále jen OSKB)¹⁰⁴ musí stát zásada společného závazku ke vzájemné spolupráci mezi svrchovanými státy, založená na nedělitelnosti bezpečnosti jejích členů. Solidarita v rámci aliance s principem kolektivní obrany zaručuje, že žádný členský stát se nebude nucen spolehnout pouze na své vlastní úsilí při řešení základních bezpečnostních úkolů. Uvažovaný princip kolektivní obrany by nelimitoval členské státy v jejich právu a současně povinnosti naplnit své závazky a potřeby v oblasti obrany vlastního státu, umožnil by jim však uskutečnit jejich hlavní bezpečnostní cíle cestou kolektivního úsilí. EU proto musí poskytnout platformu, na níž mohou státy společně konzultovat jakékoli otázky podle vlastní volby a činit rozhodnutí o politických a vojenských záležitostech ovlivňujících jejich bezpečnost a obranu a tak podpořit revizi Lisabonské smlouvy v uvedeném principu.

Po několika letech rozvoje evropského integračního projektu disponuje EU samostatnými velícími a řídicími strukturami pro provádění vojenských operací. Nejsou však zcela dostatečné a stejně tak musí i nadále spoléhat na ozbrojené síly jednotlivých členských států.

NATO stále zůstává nezpochybnitelným základem kolektivní obrany a nejeví se jako pravděpodobné, že by strategicky významné transatlantické spojenectví mělo být výrazně narušeno. Realitou jsou však, dříve jen obtížně prosaditelné a realizovatelné, scénáře autonomních evropských vojenských operací. Přesto řešení krize a zásah na Balkáně i v Libyi ukázaly, že EU je kvůli vnitřní nejednotnosti a nedostatku vlastních prostředků nucena přenechat iniciativu NATO.

Pokud chce EU uvedené nedostatky a rostoucí nároky naplnit v rámci své SBOP více efektivnějším způsobem než dosud, nemá ani sama EU ani vlády jednotlivých zemí příliš možností. Jediným skutečným východiskem je ochota a spolupráce členských zemí. Důsledkem větší samostatnosti, ale i odpovědnosti za bezpečnost a obranu, které jsou mimo jiné vnímány jako jedno ze základních práv občanů žijících v EU, bude pak i potřeba nalezení nového konsensu při spolupráci s NATO. Neuvažuje se o ukončení spolupráce, což ani nelze, jak bylo odůvodněno v předcházejících kapitolách. Jde ale o získání větší samostatnosti pro EU a o její větší ochotu vedle svých politických, ekonomických a diplomatických nástrojů uznat nástroje vojenské jako ty, bez nichž nelze prosadit svoji pozici, moc a politiku celosvětové mocnosti.

---

¹⁰⁴ Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti (OSKB) tvoří k 1. lednu 2014 celkem 6 zemí bývalého Sovětského svazu – Arménie, Bělorusko, Kazachstán, Kyrgyzstán, Ruská federace a Tádžikistán. OSKB má pozorovatelský status při Valném shromáždění Organizace spojených národů.

To vše má zásadní podmínku v ochotě vynakládat mnohonásobně vyšší výdaje na svoji bezpečnost a obranu. Nebude-li existovat tato ochota, nebude ani EU jako silný bezpečnostní aktér a nebude ani EU jako organizace s charakterem kolektivní obrany.

Tento stav není nemožný a je reálnou vizí. Trend v Evropě a jednotlivé legitimní vojenské mise EU to potvrzují. Směr k provedení většího počtu společných vojenských operací na úkor operací jednotlivých států jsou skutečností. Realizace vojenských operací EU formou převzatých misí od NATO nebo jejich mix je i nadále součástí rozvoje využívání vojenských nástrojů EU a cestou k potřebným změnám.

III. NÁVRHY A DOPORUČENÍ

4. Zřízení a uplatnění ozbrojených sil Evropské unie

V budoucnosti se při řešení krizí, a za využití dostupných nástrojů EU, bude čím dále tím více odrážet různorodost bezpečnostních hrozeb, rozdílná geografická prostředí, multikulturní a náboženské vlivy. Nepůjde totiž pouze o tradiční evropský prostor, resp. evropskou bezpečnost. Nepůjde současně ani o pouhá vojenská vítězství, ale o komplexní zvládnutí krize, včetně její prevence a péče o postkonfliktní vývoj. Důraz se dnes klade na dlouhodobou udržitelnost prosazeného řešení. Toho má být dosaženo i prostřednictvím vyjednávání a citu pro rovnováhu sil. Úspěch plánovaných vojenských operací přitom bude kromě vojenského vítězství záviset i na aktivním přístupu v oblasti prosazování lidských práv, dodržování demokracie a právního státu, reformy bezpečnostního sektoru, koncepce dobrého vládnutí a boje proti mezinárodnímu organizovanému zločinu v rámci země, v níž k intervenci dojde. Ozbrojené síly a jejich bojové nasazení musí být součástí širšího přístupu k bezpečnosti. Podmínkou tohoto přístupu je však vojenská připravenost Evropy, spojená s disponibilními ozbrojenými silami, které budou adekvátně vycvičené i vybavené.

Snaha o propojení a integraci evropských zemí a s tím i spojenou kolektivní obranu v Evropě není nová myšlenka. Historie nám dává mnoho příkladů, kdy se tato snaha promítala do představ a vizí králů nebo státníků. Lze připomenout například spolupráci uzavřenou na setkání tří králů v maďarském městě Visegrád v roce 1335, kde se uherský král Karel II. Robert, český král Jan Lucemburský a polský král Kazimír III. Veliký dohodli na spolupráci v politických či obchodních otázkách a na věčném přátelství. Dále je možné uvést i představu Spojených států evropských George Washingtona. Obdobné představy měli např. i Giuseppe Garibaldi či Winston Churchill.

Ať již byly představy jakékoli a v kterékoli době, lze je vnímat jako určitou paralelu k myšlence EU. Připustíme-li určitou samostatnost EU a její nezpochybnitelnou roli v různých oblastech činnosti a života Evropanů, pak musíme říci, že v oblasti SBOP není stále vytvořen plnohodnotný a funkční element v podobě vojensky schopné složky, která by umožnila naplnění idejí SZBP. Její naplnění musí být vnímáno v celém kontextu vývoje EU a její integrace. Jak se bude EU, její politiky i SZBP vyvíjet, je součástí chápání EU v samém jejím principu občany jednotlivých členských zemí, neboť oni budou nakonec rozhodovat svými hlasy ve volbách, kdo je v Evropském parlamentu bude zastupovat. Přeneseně řečeno, zda budou podpořeny proevropské či spíše euroskeptické tendence. Mnoho diskuzí se vede nad tématy, jako jsou evropská identita, evropské hodnoty, včetně toho, že evropská identita tedy loajalita vůči Evropě je v rozporu s naší národní identitou.

Tímto chápáním se vytváří antagonistický vztah mezi Evropou a národním státem. Lze se přiklonit k takovému chápání identity, ve které je jedinec vybaven mnoha vrstvami identit. Je především sám sebou, jedinečnou lidskou bytostí, cítí však sounáležitost k mnoha horizontům svého vlastního bytí a začlenění se do mnohohrstevnatosti lidského společenství.

Proto veškeré chápání evropské identity a integrace není nemožné. Řešení je možno spatřovat v silnější vůli a pochopení nezbytnosti integrace jako překročení vlastního stínu národních zájmů a jejich upřednostňování před vytvářením zájmů vyššího celku. EU má k dispozici vojenské nástroje v podobě EUBG nebo ad hoc poskytnutých vojenských

jednotek. Nejsou to však autonomní síly EU a jejich nasazení do vojenské operace neustále podléhá rozhodnutí členských států. Proces jejich vyčleňování je zdoluhavý a nepružný, stejně jako jejich logistická podpora v rámci operace, včetně přepravy do prostoru nasazení. Dalším problémem mnoha zemí je deklarování stejných vojenských jednotek pro využití v EUBG i NRF.

„Globální strategická rovnováha, se pomalu, ale jistě stává nerovnováhou s posunujícím se těžištěm východním směrem. Rostoucí ekonomická a tím i vojenská síla Číny, Ruska a Indie posouvá pozornost USA stále více na oblast Asie, což je z hlediska USA logické, jakož je i logické opakované volání USA po budování evropského pilíře NATO. Tato skutečnost by měla být pro EU a její členské státy vážným signálem nejen k zamýšlení nad současným neudržitelným stavem obrany Evropy, ale hlavně by měla být motivující k praktickým činům, které by partikulární zájmy členských států EU odsunuly mimo hlavní vývojový proud.“¹⁰⁵

Dnes je velmi často a seriózně diskutována otázka, dříve naprosto nemyslitelná, zda vybudování společných ozbrojených sil EU je krok, který přinese více bezpečnosti, více akceschopnosti, více efektivity a zda je to krok správným směrem dnes, v době ekonomické recese, v době revizí a zefektivňování ozbrojených sil členských států. Je na místě přidat i úvahy o bezpečnostních hrozbách ze strany Ruska, které se stávají realitou i pro evropský region.

Právě pro uvedené důvody je na čase přijít s novým „konceptem zabezpečení obrany EU“. Tento koncept obsahuje:

- úpravu Lisabonské smlouvy v duchu vytvoření principu kolektivní obrany;
- změnu výdajové struktury EU ve prospěch budování kolektivní obrany;
- vybudování samostatných, na členských státech nezávislých, ozbrojených sil EU.

Uvedené body konceptu zabezpečení obrany EU jsou stěžejní při realizaci SBOP, a to za respektování základní myšlenky, že členské státy nebudou žádným způsobem omezeny ve své vlastní svrchovanosti a povinnosti za obranu své země.

Úprava Lisabonské smlouvy je základní podmínkou z hlediska politických principů činnosti EU a kolektivní bezpečnost by kvalitativně přerostla do kolektivní obrany. S úpravou Lisabonské smlouvy by musely být provedeny změny stávajících institucí EU, právních předpisů EU a členských států a další změny navazujících dokumentů a smluv.

Výdajová struktura EU by reagovala na novou situaci při budování samostatných ozbrojených sil EU (dále jen OS EU) zejména vnitřní restrukturalizací a v případě potřeby i navýšením podílu od členských zemí v souladu s dnes užívaným klíčem příspěvků.

Budování samostatných OS EU by vytvořilo nový prvek neznámý i v NATO. Tzn., že žádný ze států by nebyl „nation leader“ a žádný stát by neměl ani morální ani faktické právo diktovat své podmínky a udávat „main stream“. Základem OS EU by měly být mobilní jednotky, doplněné druhy vojsk a služeb potřebnými pro samostatné plnění úkolů. Velitelské struktury, organizační struktury jednotek, vzdělávací a výcvikové aktivity i dislokace by byly

---

¹⁰⁵ KUBEŠA, Milan. Evropská armáda: nejchytřejší obrana Evropy. *Vojenské rozhledy: Czech Military Review*. roč. 2013, č. 2. ISSN 1210-3292; *Ostrava onLine*. [online]. [cit. 2015-07-11]. Dostupné z: <http://www.ostrava-online.cz/blogy/evropska-armada-nejchytrejsi-obrana-evropy>

budovány pod centrálním řízením a kontrolními mechanismy na principu národní nezávislosti.

Za základní přínos vybudování OS EU se předpokládají výhody přinášející levnější variantu společné obrany při sdílení nákladů než vynakládání vysokých finančních zdrojů pro jednotlivé obrany, a také zefektivnění mnoha procesů v oblastech výzkumu, kompatibility výzbroje, vzdělávání, vyzbrojovacích programů a plánovacích procedur.

Již dnes, aniž pro to existuje evropský zákonný a institucionální rámec, můžeme vnímat v České republice rozvoj integračních procesů. V připravovaných právních předpisech se otevírají možnosti pro službu cizích státních občanů v ozbrojených silách České republiky. S poklesem institucionální motivace souvisí i fakt, že vojáci se čím dál méně identifikují s konkrétním národním státem. Služba v armádě se stává především uspokojením osobních nároků, služba vlasti není prioritní a vojáci proto budou ochotni sloužit i v jiných ozbrojených silách, pokud jim nabídnou lepší podmínky.

Základními výhodami OS EU bude:

- okamžitá akceschopnost těchto sil podle rozhodnutí Evropské rady bez národních vlivů a rozhodovacích procedur;
- vlastní velitelské struktury vycvičené a připravené k jednotným rozhodovacím a plánovacím procedurám;
- jednotný výcvik a vzdělání příslušníků OS EU;
- moderní a zejména kompatibilní výzbroj a výstroj;
- stejná logistická podpora a zabezpečení OS EU;
- vytvoření využitelného vojenského nástroje schopného prosazení rozhodnutí v rámci SZBP jako komplexního celku všech nástrojů EU pro řešení krizí;
- existence adekvátního vojenského partnera pro NATO a její struktury (zjednodušení komunikace a plánování vojenských operací);
- ujednacení rozdílných přístupů členských států v oblasti SZBP.

„Freud zastával názor, že k zamezení válek by se lidé museli domluvit na zřízení ústřední moci, vybavené právem rozhodovat v zájmových konfliktech – čímž zřejmě myslel vytvoření světového státu.“¹⁰⁶. Taková představa může a nemusí být pravdivá. Možná ji lze přirovnat k federativnímu uspořádání EU. Takové uspořádání se zásadou subsidiarity může existovat a být progresivní formou uspořádání svébytných a samostatných států. Existence takové formy má mnohá úskalí pramenící zejména v rozdílnosti jednotlivých národů a současně má své meze vzájemné soudržnosti a solidarity.

Existence EU jako konfедераčního uspořádání je možným výsledkem integračního vývoje, není však bezpodmínečné. Co se budoucnosti EU a jejích nezbytných schopností jeví jako potřebné, je vytvoření OS EU, které ji umožní získat efektivní nástroj pro zabezpečení vlastní obrany a současně získat větší samostatnost a akceschopnost při podpoře vlastních zájmů. Podmínkou je společný zájem, konsensus a souhlas členských zemí, které musí vnímat společnou obranu a bezpečnost jako vyšší prioritu, než jsou vlastní národní zájmy.

---

¹⁰⁶ KREJČÍ, Oskar. *Válka*. Praha: Professional Publishing, 2010, 170 s. ISBN 978-80-7431-029-4.

4.1 Dílčí závěr

Budoucnost EU, její další rozvoj, možná integrace, potencionální rozšiřování, spolupráce s ostatními partnery, stejně tak jako rozvoj jednotlivých členských zemí je natolik nadčasová, že nemůže být zatížena paradigmatem dnešního myšlení a úvah. Budoucnost EU musí vycházet z potřeb a zájmů občanů a musí jim nabídnout kvalitnější život, větší bezpečnost a prostor pro život. To se dosud dařilo, neboť vytvořením schengenského prostoru, propojením obchodních vazeb, pracovního trhu a dalšími činnostmi se občanům otevírá široký prostor jejich rozvoje a uplatnění v pracovním i osobním životě.

Z dlouhodobé perspektivy lze konstatovat, že dosažené úspěchy v oblasti SZBP jsou určitým mezistupněm k vytvoření integrované obrany členských zemí EU formou kolektivní obrany. Otázka předání části národní suverenity k dotvoření vojenských struktur a systému evropského systému obrany je jen otázkou času. Nakolik bude tento čas krátký nebo dlouhý bude ovlivněno mnoha aspekty vnitřních a vnějších vlivů. Možný posun ve vnímání bezpečnostní situace směrem k Rusku může tento proces urychlit. Ekonomická krize některých zemí a neochota k solidaritě ze strany ekonomicky silných zemí dokáže tento proces zase prodloužit.

Prostor EU je dlouhodobě stabilní a bezpečnou částí globalizovaného světa, bude však čím dál více determinován získáváním energetických zdrojů, přesunem zájmu USA do jiných částí světa, růstem populace asijského kontinentu, přenesením zájmu islámského náboženství mimo jeho tradiční prostor, sílící pozicí nových ekonomicky rostoucích zemí a vlastní ekonomickou krizí. Tyto činitele budou hrát rozhodující roli ve formování postojů a úvah ke směřování změn EU z hlediska nezbytnosti komplexního přístupu a hledání efektivního řešení. Vytvoření OS EU, včetně jejich velitelských struktur, je takovým řešením. Možnosti a podmínky pro jejich vytvoření byly popsány ve třetí kapitole. Jejich vytvoření není ničím jednoduchým, ale ne nemožným. Podstatou jejich výstavby je zejména vůle členských zemí k přenesení části národní suverenity do evropských struktur. Tento krok je nezbytný k další integraci EU. Bez něj nedojde k rozvoji nástrojů pro řešení krizí do uceleného a plnohodnotného souboru.

Rozhodující vliv na dalším vývoji EU a tvorbě OS EU budou bezesporu uplatňovat velké evropské státy – Francie, Německo, Spojené království a mimo Evropu to budou USA. Řešení krizí bude vyžadovat nejen společný evropský přístup, ale přístup mnohem synergičtější ve vazbě na OSN a NATO. Vývojem EU k mnohem silnější a komplexnější organizaci dojde k převzetí významnější role v oblasti globální bezpečnosti, ale i oblastech dalších. Ve světle nárůstu významu EU je možné, že některé organizace, jako např. OBSE, mohou začít postrádat své opodstatnění a postupně ztrácet svoji úlohu.

ZÁVĚR

Vývoj globálního rozložení sil po ukončení studené války se vytvářel v procesu vývoje Evropy od postkomunistických režimů k režimům demokratickým, v hledání cest vzájemné spolupráce a integrace. Tento proces ovlivňoval vývoj EU směrem k převzetí odpovědnosti a role v oblasti SZBP a SBOP jako její podmnožiny. Zcela logicky byl tento vývoj determinován i spoluprací s NATO a ovlivněn světovou hospodářskou krizí, která zasáhla nejen země EU, ale i USA.

Mocenská síla jakéhokoli státu, aliance či unie vždy byla a bude odrazem jeho síly ekonomické. Nebude-li mít jakýkoli stát, aliance nebo unie možnost opřít svou moc o stabilní a silné hospodářské zázemí, jejich mezinárodní pozice zákonitě zeslábne a dojde u nich k pozvolnému ústupu z mocenských pozic a redukci národních ambicí i zájmů. V tomto smyslu je třeba chápat i změnu politiky USA, která postupně soustřeďuje svou pozornost na oblast asijského kontinentu a pacifickou oblast. EU proto musí tuto skutečnost akceptovat a nutně se musí začít o svoji bezpečnost starat více samostatně.

Formulace představ o podobě OS EU a krocích, které by měly vést k efektivnější evropské obraně, jsou předmětem debat expertního a politického fóra, ale i běžného občanského hodnocení bezpečnostní situace.

SBOP je nutné posuzovat s vědomím skutečnosti, že tato politika je poměrně mladá. Teprve v posledních několika letech evropský integrační proces překročil hranice pouhé ekonomické spolupráce a EU začala vytvářet a rozvíjet svoji vlastní politicko-bezpečnostní dimenzi s aspirací na roli silného mezinárodně bezpečnostního aktéra.

EU nelze z hlediska SBOP porovnávat s jakýmkoli státem nebo s USA, které mají zcela jiné historické základy. V rámci EU funguje 28 státních správ a několik systémů ozbrojených sil. Jedná se sice o spolupracující státy, ale panují mezi nimi obrovské rozdíly. Problémy v oblasti SBOP se týkají zahraničněpolitických priorit, vojenské spolupráce či spolupráce ve sféře zbrojního průmyslu. Rozdílná vůle a ochota angažovat se v rámci vojenské spolupráce, včetně vysílání vlastních vojáků pod vlajkou EU je vždy přísně determinována národní politikou a zájmy, nikoli potřebami EU.

Vojenské operace však představují oblast, v níž je EU schopna realizovat svoji SBOP samostatně. O budoucích vojenských operacích v dlouhodobém horizontu se uvažuje jako o operacích krizového managementu, které budou zejména expedičního charakteru, mnohonárodní a víceúčelové. EU se tak staví do role aktéra globální bezpečnosti, která vyžaduje schopnosti vést akce strategického charakteru a ve vzdálených regionech, čemuž odpovídá koncept EUBG. EU při plánování a využití nástrojů svých politik vytváří systém jejich kombinace, aby dokázala čelit širokému spektru bezpečnostních hrozeb.

Bezpečnostní prostředí se stává proměnlivější, a to zejména díky mezinárodním a nestátním aktérům, kteří prosazují čím dál více své mocenské zájmy v evropském i globálním měřítku. Jedná se zejména o současnou politiku Čínské lidové republiky a Ruské federace, které prosazují podobný přístup při prosazování svých mocenských zájmů. Hlavním nástrojem těchto zemí k prosazování své politiky je hospodářské pronikání do oslabených ekonomik států zasažených světovou hospodářskou krizí.

EU je dnes společenstvím, které si ve světě vybudovalo svoji nezpochybnitelnou pozici. Vyjadřuje respektované postoje ke globálním problémům, stanovuje své nároky a požadavky a směřuje k pozici silného globálního aktéra. Jednotlivé kapitoly popsaly

integrační proces SZBP a její postupný vývoj. V dnešní době musí zesílit integrační proces všech politik a jejich vzájemné propojení uvnitř i vně EU. Tím EU pokročí k pozici supervelmoci a pozici odpovědného a respektovaného partnera. Tento proces je dnes již nastavený a nedojde-li k jeho vědomému přerušení, stane se zárukou silné a demokratické EU.

EU vystupuje při řešení krizových situací a při tvorbě svých politik iniciativně. Vytváří si k tomu potřebné nástroje, které v praxi využívá. V některých oblastech jejich rozvoj probíhá pomaleji, než je potřebné. Společná měna či vojenské nástroje jsou přesně tím příkladem, přesto se staly nedílnou součástí života členských států.

Základní výzkumné otázky, na něž studie hledala odpověď, byly zodpovězeny. Hypotéza o dublování prvků vojenské infrastruktury s obdobnými prvky v NATO se nepotvrdila. EU sice disponuje takovým vojenským potenciálem, kterým je schopna krizové situace řešit (tento potenciál představuje systém vytváření a možnosti využití EUBG) do dnešní doby však tento svůj nástroj nevyužila a k provedení vojenských misí podle podmínek konkrétní situace použila ad hoc vytvořené jednotky. Při tomto procesu byly využívány převážně vojenské instituce a plánovací procesy Severoatlantické aliance. Tím byla potvrzena platnost druhé hypotézy o efektivnějším a pružnějším přístupu Aliance při řešení komplikací, včetně výhod, plynoucích z využití synergického efektu při spolupráci NATO a EU.

To však zároveň dokládá, že EU není odkázána pouze na jednu formu vojenských nástrojů. Dalším stupněm vojenských nástrojů jsou samostatné OS EU, fungující na bázi nezávislosti k vládám členských zemí a podléhající pouze velení orgánů EU. Tato možnost v současné době existuje a stává se předmětem diskuzí na všech úrovních. Co však v dnešní době neexistuje, jsou dostatečně vhodné podmínky pro jejich vytvoření, když schází zejména politická vůle některých členských zemí. Ve světle nových bezpečnostních událostí ve světě lze oprávněně předpokládat, že dojde v oblasti SBOP k nové dimenzi chápání potřeb obrany a s tím i potřeb rozvoje vojenských nástrojů.

Z hlediska chápání rozvoje komplexního přístupu k řešení krizových situací a uceleného propojení všech nástrojů politik realizovaných EU se vytvoření nezávislých OS EU jeví jako nutnost, která má před sebou pouze jedinou otázku a tou je čas, kdy k vytvoření těchto ozbrojených sil dojde.

Podstatným základem rozvoje EU je umírněnější provádění národních politik a prosazování vlastních národních zájmů. Rozšíření pravomocí EU, zvýšení důvěry vlád členských zemí v evropské instituce a větší respektování zájmu celku - EU oproti zájmu vlastnímu - národnímu je nezbytným přístupem. Ukotvení tohoto principu je potřebné provést v rámci revize Lisabonské smlouvy. Nezbytnou součástí změn v Lisabonské smlouvě musí současně být i ustanovení týkající se kolektivního přístupu členských zemí k obraně, tzn. posunout EU z organizace bezpečnostního charakteru na organizaci společné obrany.

Pro zajištění bezpečnosti Evropy je dnes nezbytné pokračovat v rozvoji již vytvořených vazeb transatlantické spolupráce. Tuto spolupráci je potřebné rozvíjet za oboustranné výhodnosti, neboť základem bezpečnosti v euroregionu je vlastní zájem EU, resp. členských zemí tuto bezpečnost budovat a současně i zájem NATO se na této bezpečnosti podílet. Současně je potřebné důsledněji propojit i využívání nevojenských a vojenských nástrojů při řešení krizových situací.

Nedostatečná ochota Evropanů investovat svou energii, vzdělání, politický kapitál a především finance do vlastní obrany může být fatální. Zda Evropa dokáže činit rozhodnutí, jež budou odrážet její potřeby i potřeby budoucího světa, se teprve ukáže.

Nicméně je třeba se začít „osamostatňovat“ od Severoatlantické aliance v oblasti řešení „evropských“ problémů. Spojené státy mají, jako nosný stát NATO, strategické zájmy hlavně v Africe a Asii. Výjimku tvoří situace, která nastala v souvislosti s anexí Krymu Ruskou federací.

Nabízí se varianta, že EU prostřednictvím EUBG pokryje hranice Schengenského prostoru a eliminuje nápor ilegálních imigrantů do Evropy.

SEZNAM ZKRATEK

Zkratka	Název AJ, RJ	Název ČJ
BAE Systems	British Aerospace Systems	BAE Systém
CIVCOM	Committee for Civilian Aspects of Crisis Management	Výbor pro civilní aspekty krizového řízení
CMPD	Crisis Management and Planning Directorate	Ředitelství krizového řízení a plánování
CPCC	Civilian Planning and Conduct Capability	Výbor civilního plánování a řízení schopností
DIME	Diplomatic, Informational, Military, Economic Tools	diplomatické, informační, vojenské, ekonomické nástroje
EADS	European Aeronautic Defence and Space Company	používá se zkratka EADS
EBOP	European Security and Defence Policy	Evropská bezpečnostní a obranná politika
EDA	European Defence Agency	Evropská obranná agentura
HLG	Headline Goal	Evropský základní cíl
ESVČ	European External Action Service	Evropská služba pro vnější činnost
EU	European Union	Evropská unie
EUBG	EU Battle groups	bojové jednotky EU
EUMC	European Union Military Committee	Vojenský výbor EU
EUMS	European Union Military Staff	Vojenský štáb EU
FOC	Full Operational Capability	plná operační schopnost
KBSE	Conference on Security and Cooperation in Europe	Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě
MBDA	Minority Business Development Agency	používá se zkratka MBDA
NATO	North Atlantic Treaty Organization	Organizace Severoatlantické smlouvy
NRF	NATO Response Forces	Síly rychlého nasazení NATO
NRFC	NATO Reserve Force Committee	Výbor NATO pro zálohy
NSS	National Security Strategy USA	Národní bezpečnostní strategie USA
OBSE	Organization for Security and Cooperation in Europe	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OEEC	Organization for European Economic Cooperation	Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OS EU	Armed Forces EU	samostatné ozbrojené síly EU
OSKB	Организация Договора о коллективной безопасности	Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti
OSN	United Nations	Organizace spojených národů
PSC	Political and Security Committee	Politický a bezpečnostní výbor
SBOP	Common Security and Defence Policy	Společná bezpečnostní a obranná politika
SSSR	Союз Советских Социалистических Республик	Svaz sovětských socialistických republik
SZBP	Common Foreign and Security Policy	Společná zahraniční a bezpečnostní politika
TTIP	Transatlantic Trade and Investment Partnership	Transatlantická obchodní a investiční dohoda
USA	United States of America	Spojené státy americké
ZEU	Western European Union	Západoevropská unie

Příloha 1

NATIONAL POWER (DIME)			
The DIPLOMATIC	The INFORMATIONAL	The MILITARY	The ECONOMIC
INSTRUMENTS OF DIPLOMATIC POWER*	INSTRUMENTS OF INFORMATIONAL POWER*	INSTRUMENTS OF MILITARY POWER*	INSTRUMENTS OF ECONOMIC POWER
<ul style="list-style-type: none"> • Diplomacy <ul style="list-style-type: none"> - Diplomatic Recognition - Representation - Negotiation - Advocacy - Intimidation - Consensus Building - Coalition Building - Restrict Diplomatic Activities - Recall Ambassador - Break Diplomatic Relations - Embassy Drawdown, Evacuation, or NEO • Public Support • International Support • International Organizations • Legal <ul style="list-style-type: none"> - Review of Decisions of National/Multinational Legal Organizations - Treaty Compliance - UN Security Council Resolutions - Customary International Law - Extradition - Stationing & Overflight Rights - International Law Enforcement 	<ul style="list-style-type: none"> • State Dept: Public Diplomacy <ul style="list-style-type: none"> - Public Policy Statements - Public Affairs/Press Releases - Demarches - Print, Electronic & Film • DoD: Int'l Military Info <ul style="list-style-type: none"> - Security Cooperation Plans - Activities Underway - Exercises - Security Assistance - Combined Trng/Ed. - Mil-Mil Contact - Humanitarian Assist - Information Operation - Deception - PsyOps - Physical Destruction - Electronic Warfare - Computer Defense/Attack - Public Affairs - Covert/Paramilitary Activity 	<ul style="list-style-type: none"> • Homeland Security <ul style="list-style-type: none"> - Military Assistance to Civil Authorities • MOOTW/Peace Support Operations <ul style="list-style-type: none"> - Nation Building - Humanitarian Assistance - Mil-to-Mil Contact - Security Assistance - Non-Combatant Evacuation Ops (NEO) - Peace Enforcement/Peacekeeping - Arms Control • Coercion/Compellence/Group <ul style="list-style-type: none"> - Show of Force/Freedom of Navigation Operations • War <ul style="list-style-type: none"> - Nuclear Warfare - Conventional Warfare - Forcible Entry - Strikes/Raids - Unconventional Warfare 	<ul style="list-style-type: none"> • Fiscal Policy <ul style="list-style-type: none"> - International Monetary Fund/World Bank - Debt Forgiveness - Taxes in support of Elements of Power - Borrowing for Expenditures - Subsidy in Support of National Policy • Monetary Policy • Trade Policy <ul style="list-style-type: none"> - Trade Promotion - Trade Sanctions - Trade Alliances • Security Assistance • Foreign Aid • Debt Forgiveness • Technology Controls • Freeze/Seize Monetary Assets • Seize Real Property in US • Embargoes • Regulation <ul style="list-style-type: none"> - Environmental

Zdroj údajů uvedených v příloze 1: War College, USA.

Příloha: 2

VOJENSKÉ VÝDAJE VYBRANÝCH ZEMÍ v mld. US \$											
ZEMĚ / ROK	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Canada	17 070	17 821	18 649	20 332	21 911	22 912	20 694	20 483	20 267	18 752	18 446
USA	553 378	579 768	588 771	604 229	648 932	700 984	720 220	711 338	670 897	617 687	577 511
Brazil	24 496	26 505	27 445	29 599	31 492	34 338	38 132	36 936	37 647	37 948	37 290
China, P. R.	63 503	71 425	83 850	96 702	106 592	128 701	136 220	147 258	161 409	174 047	190 974
Japan	61 200	61 288	60 891	60 574	59 139	59 735	59 003	60 452	60 017	59 396	59 033
Korea, South	22 859	24 722	25 613	26 774	28 525	30 112	29 912	30 884	31 490	32 385	33 142
India	33 877	36 053	36 225	36 664	41 585	48 962	49 158	49 634	49 457	49 093	49 999
Australia	20 677	21 404	22 551	23 936	24 808	26 664	26 993	26 597	25 665	25 442	27 717
Belgium	5 617	5 413	5 371	5 795	6 318	5 951	5 699	5 499	5 438	5 266	5 191
Croatia	1 016	1 060	1 071	1 103	1 266	1 153	1 069	1 106	1 011	966	894
Czech Rep.	3 541	3 872	3 577	3 449	2 941	3 027	2 748	2 474	2 298	2 199	2 251
France	66 474	65 118	65 412	65 663	65 006	69 392	66 220	64 601	63 708	63 548	63 022
Germany	47 705	46 963	45 879	45 919	47 238	49 023	49 558	48 140	49 288	48 199	46 590
Poland	7 235	7 734	8 235	9 309	8 452	8 913	9 327	9 455	9 538	9 457	10 673
Russia/USSR	40 871	46 447	51 405	55 954	61 483	64 503	65 809	70 237	80 996	84 841	91 694
Spain	15 222	15 332	17 924	18 518	18 576	17 811	15 969	13 983	14 693	12 705	12 844
Turkey	16 551	15 669	16 512	15 925	16 142	17 276	16 956	17 130	17 538	17 898	17 964
UK	57 652	58 135	58 509	60 361	63 055	64 280	62 928	60 270	57 702	55 264	54 914
Iran	11 988	14 255	16 776	15 444	14 841	15 535	15 801	14 278	11 453	-	-
Iraq	1 886	2 546	1 827	2 729	3 108	3 231	3 789	5 905	5 688	7 281	8 381
Israel	16 397	15 906	16 428	15 759	15 555	16 382	15 833	15 481	15 636	16 581	15 283
Saudi Arabia	28 846	34 762	39 600	45 613	44 769	46 004	47 879	48 531	54 913	62 933	73 717
VOJENSKÉ VÝDAJE PODLE OBLASTÍ v mld. US \$											
OBLAST / ROK	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Africa	23,4	24,3	26,2	27,2	31,0	32,5	34,6	38,9	40,4	43,9	46,5
Americas	620,0	651,0	665,0	685,0	737,0	793,0	815,0	805,0	768,0	718,0	677,0
Asia and Oceania	248,0	261,0	276,0	297,0	313,0	349,0	356,0	371,0	388,0	403,0	423,0
Europe	362,0	367,0	375,0	386,0	396,0	404,0	394,0	387,0	392,0	389,0	391,0
Middle East	106,0	112,6	122,0	127,0	127,0	133,0	139,0	141,0	151,0	165,0	173,0

Zdroj údajů uvedených v příloze 2: http://www.sipri.org/research/armaments/milex/milex_database/milex_database

Příloha 3

Údaje za prodej zbraní, celkových tržeb a zisku vybraných zbrojařských firem							
Pozice		Firma	Země	Prodej zbraní (US\$ m.)		Celkový prodej 2013 (US \$ m.)	Celkový zisk 2013 (US \$ m.)
2013	2012			2013	2012		
1	1	Lockheed Martin	USA	35 490	36 000	45 500	2 981
2	2	Boeing	USA	30 700	30 600	86 623	4 585
3	3	BAE Systems	UK	26 820	26 770	28 406	275
4	4	Raytheon	USA	21 950	22 500	23 706	2 013
5	6	Northrop Grumman	USA	20 200	19 400	24 661	1 952
6	5	General Dynamics	USA	18 660	20 940	31 218	2 357
7	7	EADS	EU	15 740	15 400	78 693	1 959
8	9	United Technologies, UTC	USA	11 900	12 120	62 626	5 721
9	8	Finmeccanica	ITA	10 560	12 530	21 292	98
10	11	Thales	FRA	10 370	8 880	18 850	761
11	10	L-3 Communications	USA	10 340	10 840	12 629	778
12	14	Almaz-Antei	RUS	8 030	5 810	8 547	399
13	13	Huntington Ingalls Industries	USA	6 550	6 440	6 820	261
14	17	Rolls-Royce	UK	5 550	4 990	24 239	2 155
15	18	United Aircraft Corp.	RUS	5 530	4 440	6 913	1 395
16	15	Safran	FRA	5 420	5 300	19 515	1 584
17	19	United Shipbuilding Corporation	RUS	5 120	4 150	6 377	94
18	16	Honeywell	USA	4 870	5 110	39 055	3 924
19	24	DCNS	FRA	4 460	3 580	4 460	138
20	25	Textron	USA	4 380	3 550	12 104	498

Zdroj údajů uvedených v příloze 3:

<http://www.sipri.org/research/armaments/production/recent-trends-in-arms-industry>